

LÄSVANOR OCH LÄSINTRESSEN
1979-1983

En översikt av människors användning av
morgonpress i Sverige, baserad på 1983
års läsvanestudie

JAN STRID OCH LENNART WEIBULL

ARBETSRAPPORT NR 2

1984

ISSN 0283-6696

FÖRORD

Dagspresskollegiet är ett forskningsprojekt vid avdelningen för masskommunikation, Göteborgs universitet, Projekts huvudsyfte är att genomföra forskning kring dagspressens roll i samhället och dess förhållande till andra medier.

I detta syfte genomför Dagspresskollegiet årligen två större undersökningar. Den ena avser att belysa hur olika massmedier når ut till allmänheten en särskild dag. Detta är den s k Mediebarometern som görs i samarbete med Sveriges Radios publik- och programforskningsavdelning (PUB). Mediebarometern har genomförts under en höstvecka varje år sedan 1979. En sammanställning av Mediebarometerns resultat 1979-1983 finns i rapporten Dagspress & etermedier 1979-1983 (Avd för masskommunikation, Göteborgs universitet 1984).

Den andra årliga undersökningsinsatsen är den s k läsvanestudien. Som namnet anger avser denna undersökning att belysa regelbundenheten i människors användning av olika medier. Tyngdpunkten ligger på morgontidningar. Det som undersöks är regelbundenheten i läsning, sättet att skaffa tidningen, lästider, läsplats och prioriterat tidningsinnehåll. Läsvanestudierna görs i viss samverkan med Testologen AB, som svarar för fältarbetet. Normalt ligger detta under senhösten varje år.

Läsvanestudierna har haft något olika inriktning olika år. 1983 års undersökning är dock en exakt replikation av den studie som genomfördes 1979. Detta ger således möjligheter att studera eventuella förändringar av människors läsvanor för morgonpress. Eftersom en del av frågorna också ställdes 1981 finns dessutom tillfälle till analys av trender.

Föreliggande arbetsrapport är den första avrapporteringen av läsvanestudien 1983. Den redovisar i sin första hälft analyser av tidningsinnehav, tidningsanskaffning och läsplats. I den andra analyseras lästid och lästidpunkt. Den tredje delen behandlar läsintressets förändring.

Lennart Weibull svarar för inledningen och de två första delarna. Jan Strid har huvudansvaret för analyserna av läsintresse och läsvanor.

Göteborg den 2 maj 1984

Jan Strid

Lennart Weibull

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1.	PROBLEMSTÄLLNING	1.
1.1	Bakgrund	1
1.2	Några huvudfrågor	2
1.3	Disposition	5
2.	METODFRÅGOR	6
2.1	Utgångspunkter	6
2.2	Datainsamlingen	7
2.3	Metodkommentarer	9
3.	TIDNINGSSINNEHAV	10
3.1	Regelbunden morgontidningsläsning	10
3.2	Prenumeration	17
3.3	Andra sätt att skaffa tidningen	29
3.4	Läsplats	34
4.	LÄSTID	38
4.1	Vad är lästid?	38
4.2	Den totala lästiden	39
4.3	Lästidens förläggning	47
5.	VIKTIGHET HOS TIDNINGSSINNEHÅLLET	57
5.1	Att bedöma tidningsinnehåll	57
5.2	Det mest viktiga - tre redovisningar	60
5.3	Tidningsinnehav och viktighetsbedömning	67
5.4	Viktighetsbedömningar i olika grupper	72
5.5	Viktighetsbedömningar 1979 och 1983	78
5.6	Olika grupperns bedömningar 1979 och 1983	83
6.	SAMMANFATTNING	89

NOTER

REFERENSER

BILAGOR

Bilaga 1	Frågeformulär
Bilaga 2	Teknisk rapport
Bilaga 3	Tabeller

1. PROBLEMSTÄLLNING

1.1 Bakgrund

Den svenska morgonpressens starka ställning bland sina läsare har framhållits i en rad analyser av tidningsläsning (Weibull 1983, 1984 och Gustafsson 1983). Det som framför allt framhävs är att morgontidningar stabilt når ut till ca 90 procent av den vuxna befolkningen och att morgontidningsläsningen ingår i människors sociala vanor. Tidningen är en del av vardagen på samma sätt som arbetet, de dagliga inköpen och andra fasta rutiner. Man håller sig informerad om vad som händer på orten genom sin dagstidning eller som det har spetsats till i en framställning: man läser sin tidning för att konstatera att ingenting har hänt (Furhoff 1972).

De som gjort prognoser för dagspressens framtid har ofta haft sin utgångspunkt i bedömningar av vanornas utveckling (Gustafsson 1983, Weibull 1983b). Det är som en följd av förändrade vanor i vårt samhälle vi kan förvänta oss att dagspressens ställning kan komma att förändras. På samma sätt framhålls att sådana händelser som påverkar våra vanor också får betydelse för tidningsläsningen. Ett ofta använt exempel är ungdomens tidningsläsning. Den lägre andelen morgontidningsläsare bland personer mellan 20 och 30 år antas bero på att dessa lever ett mindre regelbundet liv och därmed inte har etablerat någon läsvana (Weibull 1983, Strid 1979). Även geografisk omflyttning kan ha en liknande effekt: när man är nyinflyttad på en ort tar det en viss tid innan man börjar hålla sig med en daglig tidning (jfr Norén 1978).

Även om morgontidningsläsarna skulle minska vanemässigheten i sin tidningsläsning är det inte säkert att läsningen i sig går ner. Studier av morgontidningsläsningen i Stockholm visar exempelvis att andelen som uppger sig vanemässigt läsa en mor-

tur delas in i tidningsinnehav (att hålla sig med en tidning regelbundet) och tidningsval (vilken tidning man väljer att hålla sig med). Valet av innehåll avser läsmängden (hur mycket eller hur lång tid man läser) och läsprofilen (vilken typ av innehåll man brukar ta del av). Detta finns schematiskt redovisat i följande tablå:

VAL AV TIDNING (KONTAKT)		VAL AV INNEHÅLL (ANVÄNDNING)	
Kvantitet	Kvalitet	Kvantitet	Kvalitet
TIDNINGS- INNEHAV	TIDNINGS- VAL	LÄSMÄNGD	LÄSPROFIL

I föreliggande rapport redovisas i första hand analyser av allmänhetens tidningsinnehav, läsmängd och läsprofil.

Tidningsinnehav: regelbunden läsning och anskaffning

Frågan om tidningsinnehav avser primärt i vilken utsträckning människor läser någon morgontidning regelbundet eller ej. Med detta menas i praktiken om man betraktar sig som regelbunden tidningsläsare ("brukar läsa eller titta i en morgontidning åtminstone någon gång per vecka"). Denna definition på regelbunden läsning är som synes mycket generös, men kan givetvis justeras efter olika "krav" på regelbundenhet. I föreliggande studie används dock i första hand denna vida definition på regelbunden läsning.

Till tidningsinnehav bör också räknas det sätt på vilket man skaffar sig sin tidning. Prenumeration på morgontidningen uttrycker troligen den högsta graden av fasthet i läsningen medan andra sätt är mera lösliga, t ex anskaffning via arbetet eller genom lösnummerköp. Under senare år har inte minst arbetsplatsläsningens roll diskuterats bl a på grundval av lokala studier av tidningsläsning (jfr Ohlsson 1983). Frågan är om det här finns någon trend till förändrade anskaffningssätt.

Viktighetsbedömningen bör mot denna bakgrund betraktas endast som en indikator på läsprofilen. För läsvanestuderna är dock det centrala att konstruktion av frågor gjorts på samma sätt 1979 och 1983, varför förändringar i människors viktighetsbedömningar skall kunna utläsas. Dessa får senare analyseras i förhållande till vad man faktiskt läser.¹⁾

1.3 Disposition

Mot bakgrund av de redovisade tre huvudfrågorna har rapporten disponerats i tre huvudavdelningar.

I kapitel 3 diskuteras tidningsinnehavet - hur stor andel av allmänheten är regelbundna tidningsläsare och hur har denna andel förändrat sig över tid? Vidare presenteras fördelningen på olika sätt att skaffa sig sin morgontidning - prenumeration eller indirekt tillgång till tidningen via arbetsplats eller lån. I kapitlet ingår även en analys av läsplats.

Kapitel 4 redovisar uppgifter om lästider och lästidpunkter. Det gäller frågorna om hur lång tid man ägnar morgontidningen och när på dagen man läser den. Detta relateras också till tidningsinnehav - hur människor med olika anskaffningssätt läser sin morgontidning.

Den tredje och sista resultatredovisningen finns i kapitel 5, där viktighetsbedömningen presenteras. Denna görs genom en rangordning av olika innehållstyper efter deras relativa viktighet, både fördelat på olika grupper och olika sätt att skaffa sig tidningen.

Rapporten behandlar förhållandevis lite av bakgrund och av tidigare forskning. För detta hänvisas till tidigare framställningar inom samma område, främst Weibull 1980b och Weibull 1983. I dessa finns också detaljredovisningar av de tidigare undersökningar som i denna rapport används som jämförelsematerial.

till att icke-läsare inte svarar beroende på undersökningens inriktningar (jfr Ohlsson 1984, Weibull 1983:77f) inte gäller vid en omnibusstudie. Andra faktorer t ex känslan av seriositet då olika frågor blandas, kan dock ha en negativ inverkan.

Ett ytterligare problem gäller svarsfrekvensen i en postenkät av detta slag. Erfarenhetsmässigt ligger andelen svarande vid postenkät på omkring 70 procent. Detta kan påverka representativiteten hos studien. Denna kan dock prövas genom det slag av bortfallsuppföljning som exempelvis Testologen använder sig av.

En helhetsbedömning visar att det självklart finns vissa nackdelar med att använda sig av en datainsamling, som är del av en omnibus och som bygger på postenkät. Men det finns också uppenbara fördelar. Nackdelarna är normalt inte större än att det går att uppnå en viss kontroll av dem, inte minst genom erfarenhet av liknande studier. Till detta kommer att tidigare läsvanestudier inom Dagspresskollegiet ofta har använt sig av denna datainsamling, varför jämförelserna underlättas om samma metod används på nytt.

2.2 Datainsamlingen

De tidigare genomförda datainsamlingarna inom ramen för Sverige-NU har som regel skett i oktober eller november respektive år. Med tanke på jämförelsemöjligheterna användes samma tidpunkt 1983. 1983 års läsarstudie var en del av Sverige-NU:s oktoberundersökning samma år. Denna undersökning inleddes 10 oktober och avslutades 13 december 1983. Frågeformuläret i Sverige-NU, oktober 1983 omfattade totalt 30 sidor. Av dessa disponerade Dagspresskollegiet två sidor (Se bilaga 1). På dessa fanns frågor om tidningsinnehav, anskaffning, lästider etc. En hel sida ägnades åt frågor om viktighetsbedömningen. Frågorna utformades på exakt det sätt som använts i motsvarande läsvanestudie 1979. 1981 års läsvanestudie innehöll dessutom den första sidans - utom frågan om läsplats - frågor.

2.3 Metodkommentarer

Det är alltid svårt att bedöma i vad mån bortfall av icke-svarande i en undersökning respektive de icke-svarande på enskilda frågor har några effekter på representativiteten hos svaren respektive hur väl bortfallsuppföljning med åtföljande viktning kan kompensera för detta. Som kommer att framgå i resultatredovisningen är det troligt att vissa ojämnheter i resultaten kan ha sin bakgrund i metodproblem av detta slag. Då det gäller jämförelserna över tid finns det dock inget skäl att anta att metodproblemen skulle vara av olika slag olika undersökningsår. Det är snarare sannolikt att samma grupper, t ex yngre män, varit lika obenägna att svara varje år. Tiden mellan 1979 och 1983 måste bedömas som alltför kort för att några nya trender i svarsbenägenhet skall ha slagit igenom på ett märkbart sätt.

Till detta kommer tidigare iakttagelser av att tidningsläsning är ett förhållandevis etablerat beteende. Detta gör att osäkerheten om hur man skall svara blir mindre. Storleken i andelen tidningsläsare tycks inte påverkas av på vilket sätt man samlar in data (jfr Ohlsson 1984 och Weibull 1983). I den mån det uppkommer ett ökat internbortfall bör detta snarast tolkas som ett uttryck för uppluckrade läsvanor.

Det skall samtidigt understrykas att av de frågor som ställts är de som avser lästid och viktighetsbedömning metodologiskt känsligast. Det omfattande rutsystem som här används kan förväntas påverka det interna bortfallet: människor kan uppleva det som komplicerat att fylla i (jfr Ohlsson 1984). I läsvanestudien 1983 visar sig internbortfallet vara mycket lågt - mindre än fem procent. Denna grupp har i fråga om tidsfrågan behandlats som icke-läsare inom respektive intervall. De som inte svarat på enskilda innehållstypers viktighet har helt exkluderats från beräkningen. Internbortfall tycks dock ofta betyda att man anser innehållstypen mindre viktig: detta är genomsnittligt något högre på innehållstyper som av en majoritet anses mindre viktiga (jfr tabell 23).

Tabell 1. Andel läsare för några morgontidningar 1983
- i jämförelse med Orvestos räckviddstal.

Tidning	Andel läsare	Räckvidd (Orvesto 1983:II)
Arbetet	3%	5%
Dagens Nyheter	11%	15%
Göteborgs-Posten	9%	10%
Svenska Dagbladet	4%	8%
Sydsvenska Dagbladet	3%	4%
Totalt	90%	90%

Det framgår av tabell 1 att andelen läsare som svarat på den öppna läsvanefrågan ligger något under räckviddstalet för samtliga redovisade tidningar. Detta har delvis sin förklaring i att svarspersonerna ombads ange den lokala morgontidningen om de läste mer än en tidning, något som kan antas missgynna storstadstidningarna något. En viktigare förklaring är dock att de svarande normalt anger de morgontidningar som de läser regelbundet, inte bara tidningar som de tittar i någon gång per vecka. Detta gör att räckviddstalet som även viktat in denna senare grupp av sporadiska läsare av naturliga skäl kommer att ligga högre (jfr Weibull 1983:82f).

En rimlig slutsats är att de 90 procent morgontidningsläsare som framkommer i läsvanestudien kan betraktas som ett uttryck för den ungefärliga andelen "trogna morgontidningsläsare".

Förändringar i läsvanor

Som nämndes i det inledande kapitlet har samma slag av läsvanefråga med i huvudsak samma utformning även förekommit i nationella läsvanestudier 1979 och 1981. En jämförelse mellan resultaten för olika år finns i tabell 2. Huvudintrycket av tabellen är den höga andelen regelbundna morgontidningsläsare samtliga år; 90 procent eller fler håller sig regelbundet med

Stockholm, där det påvisats att andelen morgontidningsläsare en vanlig dag är relativt sett högre än vad man kunde förvänta sig med hänsyn till läsvanorna. Detta innebär att de flesta faktiskt kommer i kontakt med morgonpress regelbundet utan att man fördenskull uppfattar sig som trogna morgontidningsläsare. Om denna tolkning är riktig så betyder resultaten i tabell 2 att det skett en viss uppluckring av "troheten" mot morgontidningen. Samtidigt måste understrykas att nedgången 1981-1983 inte är statistiskt säkerställd och att andelen trogna läsare trots allt ligger på en mycket hög nivå. De iakttagna tendenserna i ändrade läsvanor måste dock följas särskilt i förhållande till olika sätt att skaffa sig tidningen.

Morgontidningsläsare i olika regioner

I det föregående påtalades den tidigare iakttagelsen om en lägre andel regelbundna morgontidningsläsare i Stockholm 1981. Samma resultat återkommer för 1983. Stockholm har ca 80 procent - i jämförelse med ca 90 procent i övriga områden. Siffrorna redovisas i tabell 3.

Tabell 3. Andel morgontidningsläsare inom olika regioner 1981 och 1983 (procent).

Stockholm		Göteborg		Malmö		Svealand utom Stock- holm		Götaland utom Gö- teborg/ Malmö		Norrländ	
1981	1983	1981	1983	1981	1983	1981	1983	1981	1983	1981	1983
83	82	97	94	93	95	90	88	93	92	90	93
358	396	186	191	114	117	444	413	749	695	340	314

Anm: Avser A-regioner. A-region 1=Stockholm, A-region 33=Göteborg, A-region 28=Malmö, A-region 2-7 och 41-55=Svealand, A-region 8-40 (exkl 28-33)= Götaland och A-region 56-70=Norrländ.

I tabellen finns även tidningsläsningen 1981 inlagd som

Tabell 4. Andel morgontidningsläsare i några grupper 1979 och 1983 (procent)

Bakgrunds- faktor	Andel läsare		Antal svar		
	1979	1983	1979	1983	
<u>Kön:</u>	Män	94	89	1008	1068
	Kvinnor	91	92	1127	1057
<u>Alder:</u>	15-19	94	84	173	219
	20-24	91	84	206	197
	25-34	91	89	489	430
	35-44	93	94	399	428
	45-54	92	92	358	318
	55-64	94	90	349	346
	65-70	94	93	161	187
<u>Yrke:</u>	Heltid	93	90	1091	1013
	Deltid	94	93	392	399
	Hemmafru	85	92	202	118
	Studerande	94	85	159	233
	Pensionär	92	92	217	259
<u>Utbildning:</u>	Folkskola	91	90	844	755
	Grund/fackskola	92	89	565	524
	Gymnasium/hög- skola	96	91	703	828
<u>Personlig inkomst:</u>	Låg	91	89	556	748
	Medellåg	92	88	463	713
	Medelhög	93	93	605	378
	Hög	95	97	420	172
<u>Ortsstor- lek:</u>	Under 5000 inv	91	87	542	490
	5000-50.000 inv	93	89	769	759
	Över 50.000 inv.	95	93	704	723
Totalt		93	90	2135	2126

Nästa steg i analysen är att studera förhållandet mellan 1979 och 1983. Vad vi tidigare sett är att den totala nedgången är tre procentenheter. Frågan är hur förändringen ser ut inom olika läsargrupper.

Vad gäller kön så finner vi att andelen morgontidningsläsare bland män har gått ner med fem procentenheter. Andelen är statistiskt säkerställd. För kvinnorna finns ingen iakttagbar skillnad mellan de undersökta åren.

resultatet visar på tendenser till uppluckring i läs-
vanorna bland yngre män. Denna utveckling tycks ha ägt
rum utan att det finns någon motsvarande nedgång i exponering.
Tvärtom visar trendsiffror för samma tidsperiod (1979-1983)
snarast en viss ökning i åldersgruppen 15-24 år vad gäller
morgontidningsläsning en genomsnittlig dag (Weibull 1984).
Detta understryker slutsatsen att det just är vanemässigheten
som kan vara påverkad. Fortfarande gäller dock här det som
påvisades i det föregående, att läsningen även bland dem
som läser mindre än genomsnittet är förhållandevis hög.
Fortfarande finns också misstanken att tillfälligheter
kan spela in.

* * *

Slutsatsen i fråga om den regelbundna morgontidningsläsningen
är att denna är relativt stabil kring 90 procent, men att
den sedan 1979 uppvisar en svag tendens till nedgång - dock
ej säkerställt mellan 1981 och 1983. Nedgången skulle då
närmast vara ett tecken på uppluckring av läsvanorna, snarare
än en nedgång i daglig räckvidd för morgonpress. Några regionala
skillnader i detta avseende finns inte, annat än att Stockholm,
liksom tidigare, ligger lägre. Nedgången i regelbunden morgon-
tidningsläsning ligger främst bland män och yngre samt studeran-
de, där det finns en svag trend från 1979 till 1983. Även bland
boende utanför större tätorter finns samma tendens.

3.2 Prenumeration

Hittills har vi talat om läsning av morgontidningen, inte
om sättet att skaffa sig tidningen. Även anskaffningen kan
ses som ett uttryck för människors läsvanor. Den som prenu-
mererar kan antas vara en mer "trogen läsare" än den som
skaffar sig tidningen på något annat sätt. I det föregående
har även ändrad anskaffning framförts som en möjlig förklaring
till uppluckrade läsvanor. Detta skall här studeras närmare.

Att prenumerera betyder att ha tidningen i hushållet. Prenu-
meration är därmed snarast en hushållsegenskap.

De procenttal som finns i tabell 5 kan antas ange den mest trogna gruppen av morgontidningsläsare. Prenumeration betyder att tidningen finns varje dag i personernas hushåll. Antagandet är då att det finns ett självklart samband mellan prenumeration och läsning: om det finns en prenumererad tidning i hushållet är det mycket sannolikt att den blir läst. Detta kan också prövas i studien från 1983. Av dem som har en prenumeration i hushållet är 99 procent regelbundna läsare. Men analysen kan också göras ur en annan synvinkel: hur stor andel av dem som inte läser någon morgontidning bor faktiskt i hushåll med prenumeration? Och hur ser andelen ut i olika grupper?

En sammanställning av läsning och prenumeration finns i tabell 6. Här anges andelen "prenumeranter" bland icke-läsare för några huvudgrupper. Siffrorna lämnas med reservation för mycket litet antal svarspersoner i vissa av grupperna.

Tabell 6. Andelen av icke-läsarna som bor i hushåll, där prenumeration förekommer, 1983 (procent)

Kön		Ålder				Utbildning			Totalt
Män	Kvinnor	15-24	25-34	35-54	55-70	Fsk	Gsk/ Facksk		
4 %	5%	10%	2%	2%	2%	2%	2%	8%	5%
122	88	67	46	48	49	79	56	73	210

Det visar sig att 5 procent av dem som inte läser någon morgontidning regelbundet faktiskt bor i hushåll med morgontidningsprenumeration. Siffran måste betraktas som låg. Mot bakgrund av vad som tidigare iakttagits om läsning i olika åldrar är det ett väntat resultat att andelen skall vara högre bland de yngsta - 10 procent. Detta är sannolikt fråga om personer som bor hemma hos sina föräldrar och inte regelbundet läser eller tittar i den morgontidning dessa prenumererar på.

säkerställda, om än knappt. Ytterligare en mätpunkt är dock nödvändig för att man med någon säkerhet skall kunna uttala sig om trender i olika regioner.

Tabell 7. Andelen prenumeranter i olika regioner 1981 och 1983

	Stockholm		Göteborg		Malmö		Svealand (utom Sthlm)		Götaland (utom Gbg/ Malmö)		Norrland	
	1981	1983	1981	1983	1981	1983	1981	1983	1981	1983	1981	1983
Andel prenumeranter totalt	68	62	86	85	81	88	79	77	83	83	77	85
Andel prenumeranter av läsare	82	76	89	91	87	93	87	88	89	90	85	91
Antal svar	358	396	186	191	114	117	444	413	749	695	340	314

Anm: Se tabell 5.

De resultat som här framkommer beträffande prenumeration överensstämmer i stor utsträckning med vad som tidigare iakttagits i fråga om daglig morgontidningsläsning (jfr Weibull 1983:84ff). Detta understryker att siffrorna på den totala andelen prenumeranter bör kunna ses som uttryck för den mest trogna morgontidningsläsningen.

Prenumeranter i olika grupper

Den totala andelen prenumeranter i olika grupper redovisas i tabell 8. Här finns i de tre första kolumnerna uppgifter för utvecklingen av den totala andelen prenumeranter (av samtliga) 1979-1983. Eftersom prenumeration i första hand angivits vara en hushållsegenskap, så har "hushållsegenskaper" använts för att skilja ut olika befolkningsgrupper. Om vi startar med 1983 års siffror visar sig som väntat att andelen prenumeranter är lägst mellan 20 och 29 år. En trolig förklaring till detta finner vi längst ner i tabellen, där det framkommer att andelen prenumeranter är lägst i s k ensamhushåll. Av ensamhushållen

Skillnaderna mellan de tre undersökta åren uppvisar få entydiga mönster. I de flesta grupper förefaller det vara frågan om en mer eller mindre slumpmässigt betingad upp och nedgång mellan de tre studierna. En svag nedgång bland de yngsta för hela perioden kan iakttas - från 83 procent till 74 procent och vidare till 73 procent. Även bland de studerande finns samma trend. Mot bakgrund av vad som nämndes i det föregående är det troligt att detta i stor utsträckning avspeglar de förändringar som gäller för ensamhushållen. För ensamboende finns inte uppgifter om total prenumerationsandel 1979 men mellan 1981 och 1983 finns en klar nedgång. Detta understryker sambandet mellan låg prenumeration, ungdomar, studier och mindre stabila boendeförhållanden.

Slutsatsen om prenumerationsandelar i ensamhushåll är intressant med tanke på förändringar i svenskarnas boende: 1960 bodde ca 20 procent i ensamhushåll, 1980 var andelen närmare 35 procent. Eftersom tidigare jämförelsetal saknas är det omöjligt att uttala sig om den lägre prenumerationsandelen i ensamhushåll är en ny företeelse eller om detta är ett gammalt fenomen. Ett rimligt antagande är dock att det under 1960- och 1970-talen tillkommit en ny typ av ensamhushåll, bl a som en följd av att ensamhushållen idag i större utsträckning än förr består av yngre personer. Om vi sätter detta i samband med morgonpressens svagt minskande hushållstäckning över tid så förefaller det troligt att nytillskottet av yngre ensamhushåll redan från början haft en lägre prenumerationsbenägenhet. Det visar sig dessutom att äldre personer i ensamhushåll har en högre andel prenumeranter än yngre i samma hushållstyp. De äldre i ensamhushåll har dock lägre prenumerationsandel än personer i samma ålder som bor i flerpersonshushåll (jfr Weibull 1983:127ff).

* * *

Huvudresultatet av prenumerationsanalysen är att det finns relativt små förändringar i fråga om den totala andelen prenumeranter. Den svaga nedgångstrend som iakttas är mindre

regelbundna tidningsläsare har gått ner något så har prenumerationens roll inte ändrats på något tydligt sätt. De siffror som finns i tabellen ger samtidigt idéer om tänkbara utvecklingslinjer då det gäller förhållandet mellan regelbunden läsning och prenumeration. Man kan där tänka sig en rad kombinationer, som står för olika utvecklingslinjer. Resonemanget kan enklast åskådliggöras i form av en enkel tablå, som illustrerar nio olika "utvecklingsmodeller" för morgonpress:

		<u>REGELBUNDEN LÄSNING</u>		
PRENUMERATION BLAND LÄSARE		Minskar	Stabil	Ökar
Minskar		1	2	3
Stabil		4	5	6
Ökar		7	8	9

I denna tablå betyder t ex ruta 1 att både andelen regelbundna läsare och andelen läsare som prenumererar minskar. I praktiken betyder detta att tidningar tappat sitt grepp om befolkningen och att tidningarna misslyckas med att sälja sin produkt direkt till hushållen; de senare läser inte längre tidningen eller skaffar sig den på ett annat och troligen billigare sätt. Vid stabil läsning kan andelen prenumeranter antingen minska, vara stabil eller öka (rutorna 2, 5 och 8).

Om vi ser till de allmänna tendenser som iakttagits i det föregående är det vissa kombinationer som förefaller mer troliga än andra. En första är stabilitet i läsning men nedgång i prenumeration. Denna utvecklingslinje (ruta 2) innebär att människor läser tidningen men i större utsträckning skaffar sig tidningen utan att prenumerera på den. En sådan utveckling har diskuterats mycket under senare år särskilt inom tidningsbranschen. Antagandet om en utveckling av detta slag ligger också bakom många morgontidningars strävan att beskriva sin

redovisad i nedre delen av tabell 7. Även om tidigare reservation för det begränsade antalet svar fortfarande gäller så kan tabellen tjäna som diskussionsunderlag i fråga om utveckling i olika områden, i jämförelse med andelen regelbundna läsare som denna redovisats i tabell 3. Det visar sig då att andelen prenumeranter av läsare överlag är svagt uppåtgående - utom i Stockholm, där andelen sjunker relativt mycket mellan 1981 och 1983. Normalfallet i de flesta regioner är en utveckling enligt modell 2 ovan: viss minskning i läsning, men en ökning i andel prenumeranter, Stockholmsområdet ligger dock nära den tredje "modellen": en viss nedgång överlag. Någon entydig tendens kan dock inte utläsas. Exempelvis ökar både andelen läsare och andelen prenumeranter i Norrland och i Malmö. Möjligen skall detta tolkas så att en uppgång i läsning normalt har sin bakgrund i att andelen prenumeranter ökar, medan en nedgång innebär att icke-prenumeranter upphör att vara regelbundna läsare. Detta kan dock inte närmare prövas eftersom båda möjligheterna kommer att se ut på samma sätt i en tabell. För en närmare prövning fordras ett större underlag, där de två möjligheterna kan isoleras, något som i sin tur torde kräva en panelstudie. En liknande analys kan även göras på grundval av tendenserna i tabell 7 om andelen prenumeranter totalt sätts i relation till andelen prenumeranter av läsare. Tidningarna kan som i Stockholm både tappa totalandel prenumeranter och få en mindre andel av läsarna som prenumeranter. Detta betyder i praktiken en kraftig uppgång av andra anskaffningssätt på bekostnad av prenumeration. Andra ytterligheten framkommer i Norrland. Här har både totala andelen prenumeranter ökat och prenumeranternas andel av läsarna ökat, en situation som ger en fördelaktig situation för pressen i regionen.

Prenumerationsanskaffning i olika grupper.

Samma analys kan fortsättas för olika grupper i befolkningen (tabell 8). I kolumnen längst till höger anges andelen prenumeranter av läsare 1983. Det framgår exempelvis att 86

3.3 Andra sätt att skaffa tidningen

Andelen av morgontidningsläsarna som skaffar sig sin tidning på något annat sätt än prenumeration har alltså visat sig ligga relativt konstant mellan 1979 och 1983. Detta har indirekt kunnat utläsas av tabell 5. Andelarna för de enskilda åren är:

<u>1979</u>	<u>1981</u>	<u>1983</u>
14%	13%	13%

Det har samtidigt skett vissa ändringar i vilka anskaffningssätt man utnyttjar. En översikt av icke-prenumeranternas anskaffningssätt finns i tabell 9. Denna är baserad på de alternativ som gavs i frågan. Lösnummer fanns inte med som alternativ, men på det öppna alternativ som tillfogades de fasta har detta angivits så ofta att det också lagts in i redovisningen.

Tabell 9. Icke-prenumeranternas morgontidnings-anskaffning 1979-1983 (procent)

Anskaffningssätt	1979	1981	1983
Lån hos bekanta	11	5	9
Läsning hos bekanta	17	12	10
Läsning på arbete/skola	44	52	56
Läsning på bibliotek/ annan offentlig plats	3	3	3
Lösnummerköp	28	23	23
Antal icke-prenumeranter	279	244	234

För det första framgår av tabellen att mellan 90 och 95 procent anger något av de redovisade anskaffningssätten. En del svarande anger andra alternativ - av dessa är friexemplar det vanligaste och svarar för ett par procent - och några svarar inte alls på frågan. Det alternativ som dominerar samtliga år är tillgången till morgontidningen via arbetsplats eller

Tabell 10. Icke-prenumeranternas morgontidnings-anskaffning i några regioner 1981 och 1983 (procent)

Anskaffningssätt	Stockholm		Göteborg/ Malmö		Svealand (exkl Sthlm)		Götaland (exkl Gbg/ Malmö)		Norrländ	
	1981	1983	1981	1983	1981	1983	1981	1983	1981	1983
Lån hos bekanta	2	8	-	9	6	9	7	11	5	-
Läsning hos bekanta	6	10	12	9	6	9	15	13	10	8
Läsning på arbete/skola	67	62	44	45	49	48	56	63	38	63
Läsning på bibliotek/ annan offentlig plats	2	3	6	5	4	2	3	2	5	8
Lösnummerköp	25	21	38	36	22	28	10	14	33	29
Antal svars personer	51	73	34	22	49	54	71	63	39	24

Tabellen kan samtidigt ses som en validering av siffrorna för 1981 och 1983. Det visar sig att de regionsskillnader som fanns 1981 återkommer 1983. Detta gäller exempelvis lösnummerköpens större betydelse i Göteborg och Malmö och arbetsplatsläsningens större andel i Stockholm - 1983 ligger dock Götaland och Norrland på samma nivå.

Med tanke på regionernas olika karaktär kan det möjligen vara anmärkningsvärt att skillnaderna inte är större. Att skillnaderna är relativt små torde dock hänga samman med att differenserna som regel finns inom regionerna, t ex mellan städer och renodlad landsbygd. Sådana skillnader tenderar dock att jämnas ut vid en regionuppdelning som i tabell 10.

Anskaffningssätt i olika grupper

Hur man har tillgång till morgontidningar vid sidan av prenumeration är givetvis i stor utsträckning beroende av personernas livssituation och sociala förhållanden i övrigt. Den som är pensionär har inte någon arbetsplatsläsning, medan heltidsarbetande har större möjlighet att skaffa tidningen på sådant sätt. I tabell 11 finns en sammanställning av anskaffningssätten i olika befolkningsgrupper.

Om vi först väljer ut arbetsplatsläsningen för analys finner vi att denna som väntat är högst bland förvärvsarbetande och yngre samt bland personer med gymnasieutbildning och medelhög inkomst. Till viss del handlar detta om samma personer. I praktiken är tjänstemannaarbetsplats och ålder under 30 år avgörande faktorer bakom arbetsplatsläsning (jfr Ohlsson 1983).

I tabellen finns även jämförelser med 1979 inlagda. Samma reservation för litet antal svarsperoner som gällde tabell 10 måste också göras här. Där antalet svarsperoner understiger 25 har procenttalen satts inom parentes. Den allmänna tendensen för arbetsplatsanskaffningen är att denna ökat i samtliga grupper mellan 1979 och 1983. Den genomsnittliga ökningen (tabell 9) för samtliga är tolv procentenheter. Klart över detta genomsnitt - mer än 15 procentenheters ökning - ligger 15-24-åringar, deltidssarbetande och boende på mindre orter samt personer med låg och medelhög inkomst. Det är svårt att se något entydigt mönster i siffrorna. Man hade kunnat förvänta sig att de grupper som låg under genomsnittet 1979 nu skulle ha ökat mest, men ett sådant antagande får inget stöd. Vissa av dem som ökat kraftigast låg relativt sett högt redan 1979, t ex de yngsta och de med medelhög inkomst. Innebörden är att det skett en ökad andel arbetsplatsläsning överlag. Denna har i nästan samtliga grupper skett på bekostnad av läsning hos bekanta.

Bakom de redovisade siffrorna torde dölja sig mycket av sociala vanor, som inte kan belysas på basis av det material som här finns tillgängligt. Det kan t ex gälla rutiner på arbetsplatsen, samboförhållanden eller typen av socialt umgänge i allmänhet. Ett exempel kan vara de ensamboendes anskaffningssätt, som specialstuderades 1983. Tidigare visades att 33 procent av läsarna inom denna grupp skaffar sig sin morgontidning på annat sätt än genom egen prenumeration (tabell 8). Nu framkommer att 59 procent har tillgång till tidningen via arbetsplatsen och 15 procent läser hos bekanta. Detta kan också uttryckas så att 5 procent av de ensamboende läser sin morgontidning hos bekanta. Den senare siffran antyder att det troligen

Tabell 12. Läsplats för morgontidning
1979 och 1983 (procent)

Läsplats	Procent av alla		Procent av läsare		Procent av prenumeranter	
	1979	1983	1979	1983	1979	1983
Bostad	82	80	89	89	96	96
Arbete	10	12	11	13	5	7
Övrigt	2	3	3	3	1	2
Icke-läsare	7	10	-	-	-	-
<hr/>						
Antal svars personer	2135	2126	1976	1916	1697	

Anm: Siffrorna kan överstiga 100 procent, eftersom mer än ett alternativ kunde väljas

Siffrorna som anger den huvudsakliga läsplatsen för morgonpress 1983 avviker betydligt från vad som framkom 1979. Bostaden är helt dominerande. Av hela befolkningen läser 80 procent morgontidningen i sin bostad. Bland dem som läser en morgontidning regelbundet är andelen ca 90 procent och bland prenumeranterna 95 procent.

Diskussionen kring arbetsplatsläsningens ökade roll som anskaffningssätt får här ytterligare belysning. Det nämndes i det föregående att ca 7 procent av läsarna har en morgontidning via arbetsplatsen. Nu visar sig i tabell 12 att andelen som faktiskt läser tidningen på arbetet är högre - eller 13 procent, alltså nästan det dubbla. Det har också skett en svag ökning mellan 1979 och 1983. Denna är statistiskt säkerställd, om än knappt.

Innebörden av resultatet är att arbetsplatsen tydligen är en något vanligare läsplats för morgonpress än vad tillgångsfrågan visar. Det senare kan tolkas så att arbetsplatsen alltmer uppfattas som en naturlig plats för tidningsläsning vid sidan om bostaden. Samma slutsats har dragits i en tidigare undersökning (Ohlsson 1983), där detta betraktats som en ny

Tabell 13. Läsplats för läsare av morgonpress inom olika befolkningsgrupper 1979 och 1983 (procent)

Grupp	Bostad		Arbete		Övrigt		
	1979	1983	1979	1983	1979	1983	
<u>Kön:</u>	Män	88	89	12	16	3	3
	Kvinnor	90	90	10	11	2	1
<u>Alder:</u>	15-19	90	92	6	9	6	5
	20-24	75	78	24	26	8	6
	25-34	85	79	16	24	3	4
	35-44	88	90	12	15	2	2
	45-54	91	94	9	10	1	2
	55-64	96	95	4	5	1	1
	65-70	100	100	1	-	-	1
<u>Yrkes- arbete:</u>	Heltid	84	85	16	22	3	3
	Deltid	92	90	8	11	1	2
	Hemmafru	98	98	1	1	1	1
	Studerande	89	93	7	4	6	6
	Pensionär	100	97	1	-		1
<u>Utbild- ning:</u>	Folkskola	92	94	7	7	1	2
	Grund/fackskola	88	86	14	19	2	3
	Gymnasium	87	86	11	19	5	4
	Högskola	85	89	15	10	4	4
<u>Personlig inkomst:</u>	Låg	96	94	2	5	2	2
	Medellåg	88	84	13	22	3	3
	Medelhög	82	85	17	22	2	3
	Hög	89	96	12	5	4	4
<u>Orts- storlek:</u>	Under 5000	91	91	9	10	2	2
	5000-50.000	89	89	11	14	2	2
	Över 50.000	87	88	12	16	4	4
<u>Boende:</u>	Flerperson	1)	76	1)	25	1)	9
	Ensamboende	1)	91	1)	12	1)	2

1) Ej analyserat

Lästidsmättet är samtidigt kritiserat. Det har framhållits att olika människor hinner läsa olika mycket under samma tidsrymd. En annan invändning har utgått ifrån att tid betyder olika saker vid användning av olika medier, men även vid användning av olika innehåll i samma medium. Allt detta gör tidsmättet mindre lämpligt som måtenhet på konsumtion. En tredje invändning är mera av metodkaraktär: då människor skall uppge sin lästid blir de givna svaren mindre uttryck för den faktiska lästiden och mera av den upplevda, subjektiva lästiden (jfr Weibull 1983:213ff).

Samtliga invändningar måste tas allvarligt. Tid är ett mått med många svagheter. Huvudskälet till att det trots allt har varit den mest använda måtenheten är troligen att det är relativt enkelt att applicera i en undersökning och att den riktigt tolkad ska kunna ge en viktig kunskap om människors sätt att använda medier.

Slutsatsen av resonemangen kring lästidsmättet är att detta är användbart inom ramen för de redovisade invändningarna. Lästid bör uppfattas som ett subjektivt mått som ger en ungefärlig uppfattning av den tid som människor sätter av till tidningsläsning och mindre som ett uttryck för hur mycket de får ut av läsningen. Med tanke på syftet med föreliggande studie är lästidsmättet i traditionell form fullt användbart.

I det följande redovisas först vissa grova mått på den tid som ägnas den lokala morgontidning de svarande brukar läsa, totalt och i olika grupper. Därefter presenteras en del uppgifter om lästidens förläggning på dagen samt om hur läsmönstret under en dag ser ut. På de flesta punkter kan jämförelser göras med 1979 och 1981 års undersökningar.

4.2 Den totala lästiden

Den genomsnittliga lästiden för läsning av en morgontidning i de flesta studier under 1970-talet har varit omkring 30 minuter. 1983 års läsvanestudie avviker inte på denna punkt.

Storstadspressen ägnades genomsnittligt längre tid än landsortspressen (Weibull 1983:219). För 1983 har detta belysts på så sätt att läsare bosatta inom storstads- respektive landsortsområden skiljts ut på samma sätt som några av de föregående tabellerna. Innebörden är att vi får uppgifter om lästidens fördelning för personer som bor i Stockholm, Göteborg/Malmö respektive landsort. Det finns givetvis en möjlighet att några av de boende i storstäderna faktiskt har en landsortstidning som huvudtidning respektive att landsortsboende på samma sätt har en storstadstidning som sin huvudsakliga tidning. En specialstudie från hösten 1983 (Weibull 1984b) visar dock att detta i så fall är frågan om relativt små grupper. I praktiken torde boendeort som regel överensstämma med typen av läst tidning. Lästiden i de olika områdena finns redovisad i tabell 15.

Tabell 15. Lästidens fördelning i olika områden 1983
(procent av läsare)

Lästid	Stock- holm	Göte- borg	Malmö	Övr Gö- taland	Övr Svea- land	Norr- land	TOTALT
0-10 min	11	5	3	10	11	11	10
11-20 min	23	24	21	31	34	31	29
21-30 min	30	24	26	28	26	26	27
31 min -	37	47	51	31	29	33	34
Totalt	101	100	101	100	100	101	100
Antal svar	324	179	111	643	365	293	1916

Anm: Se tabell 3

Huvudintrycket är i första hand en relativt jämn fördelning mellan områdena i fråga om lästid. En närmare granskning ger dock vid handen att tidigare iakttagelser av områdesskillnader får stöd. I storstäderna är den genomsnittliga lästiden högre. Drygt 70 procent läser sin huvudsakliga morgontidning 20 minuter eller mer - i jämförelse med mindre än 60 procent i landsorten. Stockholm avviker samtidigt inom gruppen storstäder

huvudsakligen lästa tidning. Den senare är i 58 procent av fallen Dagens Nyheter. För Göteborgs-Posten är motsvarande siffror 34 minuter och 93 procent. Innebörden är att ju högre det senare procenttalet är desto mer säger minuttalet något om läsningen av den angivna tidningen. I och med att Stockholms morgontidningar i relativt stor utsträckning är dubbellästa blir osäkerheten större för dessa. För de två landsortspressgrupperna torde procenttalen ligga relativt nära göteborgs- och malmötidningarnas siffror. Här ligger lästiden på ca 30 minuter. I huvudsak betyder detta att tidigare analys baserad på geografiskt område får stöd. Storstadspressen ägnas en längre lästid, särskilt då de är läsarnas huvudtidning.

Slutsatsen blir bättre belyst i den högra delen där lästidens fördelning bland dem som har respektive tidning som huvudtidning anges. Det framgår där exempelvis att ca 50 procent läser storstadstidningarna 30 minuter eller mer - i jämförelse med motsvarande siffra på ca 30 procent i landsortspressen. Inom storstadspressgruppen är det framför allt Dagens Nyheter som skiljer ut sig med en kortare lästid.

I huvudsak kan tidigare iakttagelser om lästidsskillnader mellan storstads- och landsortspress sägas bli bekräftade i analyserna från 1983. Möjligen framkommer här en något modifierad bild av förhållandet mellan Stockholm å ena sidan och å den andra Göteborg och Malmö. Det visar sig vara de senare två städernas tidningar som har en relativt längre lästid. Detta resultat ligger i linje med tidigare observationer av skillnader i läsvanor mellan dessa två typer av storstäder.

Lästid och läsplats

Med tanke på skillnaderna i tidningsanskaffning och i någon mån tidningsläsplats mellan olika områden finns det skäl att anta att detta kan tänkas vara en faktor som ligger bakom områdesskillnaderna. Det är troligt att en prenumeration i hushållet som regel betyder längre lästid respektive att läsning

då en av förklaringarna till längre lästider för storstadspress i Göteborg och Malmö än i Stockholm. I de förra städerna är tidningarna oftare prenumererade.

Lästider i olika grupper

Den genomsnittliga lästiden respektive lästidens fördelning inom olika befolkningsgrupper har grundligt undersökts i en rad studier. Den huvudsakliga slutsatsen har varit att lästidens längd sammanhänger både med den tid människor har till förfogande för läsning (fri tid i förhållande till arbete och nödvändiga sysslor) och det intresse man har för tidningen som medium (typen av innehåll). Detta anses få stöd i iakttagelser av att äldre läser mera än yngre, män mer än kvinnor och politiskt intresserade mer än politiskt ointresserade.

De observationer som detta resonemang bygger på får i huvudsak stöd i 1983 års studie. Som väntat är det särskilt åldersfaktorn som faller ut. De yngsta läser relativt kort tid och pensionärerna lång tid. Genomsnittstalen som anges i tabellens högra del visar på hög överensstämmelse mellan 1979 och 1983 års siffror. En mindre ökning bland kvinnor och medelålders personer och en svag minskning bland de yngsta och de äldsta kan observeras. Skillnaderna mellan åren är dock marginella.

Av tabell 18 framgår även lästidens fördelning, exempelvis andelen korttids- och långtidsläsare i olika grupper. Resultatet är också det förväntade med hänsyn till genomsnittet. Bland de yngre finns den högsta andelen korttidsläsare, bland de äldsta är en majoritet långtidsläsare. Fördelningarna är i stort desamma 1979 och 1983. Om vi försöker få fram något slag av utvecklingstendens skulle detta möjligen vara pensionärernas mindre omfattande läsning 1983. I denna grupp har skett en anmärkningsvärd förskjutning: från 15 till 25 procent läsare med under 20 minuters lästid och från 60 till 50 procent långtidsläsare. Någon entydig förklaring till nedgången kan inte återfinnas i materialet.

4.3 Lästidens förläggning

Uppgifterna den tid läsarna ägnar sin tidning ger även underlag för bedömning av hur lästiden är fördelad över dygnet. Redan i tabell 14 fanns exempelvis uppgifter om hur lång tid de enskilda tidningarna ägnades före kl 8 och efter kl 17. I tabell 19 anges lästidens fördelning inom olika tidsintervall. Tidsintervallen är fyra: morgon, förmiddag, eftermiddag och kväll. Frågan har ställts om hur lång tid man ägnar sig åt tidningen inom respektive intervall. Tabell 19 anger fördelning och genomsnitt per intervall 1983.

Tabell 19. Lästidens fördelning inom fyra undersökta tidsintervall 1983. (procent av läsare)

Lästidsintervall	Lästid i minuter													Genomsnitt i min per intervall	Lästiden fördelad på intervall
	0	5	10	15	20	25	30	35	40	45	50	51-	Total		
Före kl. 8	32	10	13	17	11	3	8	1	1	1	1	1	99	12,3	39%
Mellan kl.8 och kl. 12	69	3	5	6	5	2	4	1	1	1	1	0	100	6,2	20%
Mellan kl. 12 och kl. 17	82	3	4	4	2	0	2	0	0	0	1	0	98	2,9	9%
Efter kl. 17	43	11	10	12	8	2	7	1	1	1	1	1	98	10,3	33%
Totalt	-	2	2	6	13	16	11	16	7	7	5	16	100	31,6	101%

Det visar sig att ca 70 procent av läsarna brukar läsa eller titta i sin morgontidning före kl 8, drygt 55 procent har läst eller tittat i tidningen efter kl 17. Andelen läsare är förhållandevis låg på förmiddags- och eftermiddagstid. Lästidens genomsnittliga fördelning visar att ca 12 minuter ligger före kl 8, 9 minuter mellan 8 och 17 och 10 minuter efter kl 17. Procentuellt betyder detta att ungefärligen 1/3 av den genomsnittliga lästiden faller inom vart och ett av dessa tre tidsintervall; tyngdpunkten ligger dock på morgonen med nästan 40 procent av lästiden.

tiderna inom övriga tidsintervall.

Om man ytterligare vill studera vad som kan ligga bakom kvällsläsningen är det rimligt att se ökningen av denna i samband med en nedgång i kvällstidningsläsning. Då människor av olika skäl minskar sina kvällstidningsköp har morgontidningen fått en ny chans på kvällen, både som guide till TV-tittandet och som förströelse. Ett sådant antagande får dessutom stöd i undersökningsresultaten. Det visar sig således att antalet "kvällsminuter" för morgontidningen är lägre bland dem som läser kvällstidningar regelbundet. Det finns i detta avseende en konkurrens mellan morgon- och kvällspress i fråga om "kvällsläsmarknaden".

I tabell 19 har också den genomsnittliga lästiden för dem som läst minst något i morgontidningen inom varje tidsintervall. Siffran skall läsas så att bland dem som i 1983 års undersökning hade läst minst något i sin morgontidning före kl 8 var den genomsnittliga lästiden 18,1 minuter. Bland "kvällsläsarna" var siffran 18,2 minuter. Det senare minuttalet visar bl a att morgontidningsläsningen på kvällen inte bara är detsamma som att slå upp TV-programmet. Även i fråga om dessa genomsnittliga lästider visar sig en anmärkningsvärd likhet mellan de tre undersökningsåren. Slutsatsen måste bli att morgontidningsläsningen i alla avseenden är en fast rotad vana hos den genomsnittlige tidningsläsaren: den ändrar sig endast långsamt.

Lästidpunkter i olika grupper

Även om läsvanorna i allmänhet är fast rotade är det egentligen fråga om något olika vanor i olika befolkningsgrupper. I tabell 19 presenteras den totala lästidens fördelning på olika tider på dagen inom olika grupper av läsare. Som väntat visar sig tidningsläsningen hänga nära samman med de sociala vanor som kännetecknar respektive grupp i övrigt.

ger huvuddelen av sin läsning på morgonen och förmiddagen, de yngre har en relativt jämnt spridd läsning över hela dagen. I medelåldern är det dominerande mönstret både morgon- och kvällsläsning. Det förefaller rimligt att se dessa resultat som ett utslag av skillnader i sociala vanor i olika delar av livscykeln (jfr Weibull 1983 för en mer utförlig diskussion). Tendensen är som väntat exakt densamma 1981 och 1983 (tabell 19).

* * *

Innebörden av det sagda är ett ytterligare belägg för tidigare slutsatser om morgontidningsläsningen som en del av ett socialt vanemönster. Om vi sätter detta i samband med diskussionen kring tendensen till "uppluckrade" vanor är det här svårt att få fram någon ansatspunkt. Det finns inget enkelt sätt att skilja ut någon grupp som s k riskgrupp med hänsyn till lästidens förläggning. Det kan möjligen framhållas att en ökad andel morgontidningsläsning på kvällen på bekostnad av morgonläsning, men någon sådan tendens är knappast märkbar mellan 1979 och 1983, vilket medför att morgonpressen kommer in i ett "konkurrensförhållande" med andra medier. Den senare utvecklingen bör följas noga i fortsatta studier, eftersom den också ger belysning åt frågor om hur samspelet mellan olika medier går till.

Lästillfällen

En annan tänkbar indikator på en "uppluckrad" tidningsläsningssvana är i vad mån läsningen är "splittrad". Med detta menas om man läser i sin morgontidning vid ett eller flera tillfällen. Antagandet är här att läsning i tidningen vid ett flertal tillfällen skulle innebära att vanan är mindre stabil (jfr Weibull 1983:235 ff).

I praktiken kan vi på grundval av den i läsvanestudierna ställda frågan få som maximum bara fyra lästillfällen. Detta är dessutom egentligen inte lästillfällen utan antalet intervall inom vilka man läst minst något i sin morgontidning.

En tänkbar faktor bakom skillnaderna skulle kunna vara att stadsmiljön i sig bidrar till en mera splittrad morgontidningsläsning. Morgontidningar är här mera en del av själva miljön än vad de är på landsbygden. En sådan hypotes får stöd vid en analys med hänsyn till ortsstorlek. Ju större ort läsaren bor i desto större är sannolikheten att han eller hon skall läsa en morgontidning vid mer än ett tillfälle. I små orter är andelen som läser sin tidning vid två eller fler tillfällen 51 procent, i mellanstora orter 57 procent och i större städer 60 procent. Man kan anta att även livsrytm finns med som förklaring till detta (se vidare nedan och jfr Zetterberg 1975).

En sådan miljöfaktor kan ändå inte ge hela förklaringen till utfallet i tabell 21, särskilt som läsningen i Stockholm följer ett annat mönster än den i Göteborg och Malmö. En kompletterande förklaring kan sökas i anknytning till tidigare diskussion kring kvällstidningsläsning. Tanken är då följande: att läsa en morgontidning vid mer än ett tillfälle innebär som regel att man läser den åtminstone morgon och kväll. Men på kvällen finns en viss konkurrens med andra medier, främst kvällspress. I Göteborg och Malmö är kvällstidningsläsningen av tradition mycket låg. Detta ger ökat utrymme för kvällsläsning av morgonpress, vilket då skulle kunna förklara de observerade skillnaderna. Tv får detta betraktas endast som ett antagande som inte kan prövas i föreliggande data.

TABELL 22. Antal lästillfällen för morgonpress i olika grupper
1981 och 1983 (procent av läsare)

Grupper	Antal lästillfällen						Totalt		
	Ett		Två		Tre eller fler		1981	1983	
	1981	1983	1981	1983	1981	1983			
<u>Kön:</u>	Män	40	37	47	50	10	11	97	98
	Kvinnor	51	49	41	39	7	10	99	98
<u>Ålder:</u>	15-19	45	35	42	45	11	18	98	98
	20-24	43	38	39	42	17	18	99	98
	25-34	43	39	48	48	8	11	99	98
	35-44	40	41	51	49	9	10	100	100
	45-54	42	39	51	50	6	10	99	99
	55-64	54	49	41	40	4	8	99	97
	65-70	59	63	26	28	8	7	93	98
<u>Förvärvs-</u> <u>arbete:</u>	Heltid	37	35	53	52	8	12	98	99
	Deltid	50	46	41	44	7	9	98	99
	Hemmafru	60	57	36	32	4	9	100	98
	Studerande	46	39	41	45	11	12	98	96
	Pensionär	66	63	21	27	8	8	95	98
<u>Utbildning:</u>	Folkskola	53	53	38	37	6	8	97	98
	Grundskola/ Fackskola	48	42	42	45	9	11	99	98
	Gymnasium	39	35	48	49	11	14	98	98
	Högskola	31	34	61	54	8	11	100	99
<u>Personlig</u> <u>inkomst:</u>	Låg	55	50	34	36	10	12	99	98
	Medellåg	41	42	49	45	8	11	98	98
	Medelhög	27	34	63	54	8	11	98	99
	Hög	39	31	55	59	5	10	99	100
<u>Hushålls-</u> <u>storlek:</u>	Flerperson	1)	47	1)	38	1)	12	1)	97
	Ensam	1)	42	1)	46	1)	10	1)	98

1) Analyserades ej detta år

Anm: Se tabell 20. Totalt understiger ofta 100 procent beroende på att icke-svar inkluderats i procenträkningen

5. VIKTIGHET HOS TIDNINGSSINNEHÅLLET

5.1 Att bedöma tidningsinnehåll

Föreliggande kapitel behandlar vad människor bedömer vara viktigt i sin dagliga morgontidning. Det gäller således inte in på vad människor faktiskt läser. Vanligtvis sammanfaller det man läser och det man anser vara viktigt innehåll. Dock har flera undersökningar visat att människor ibland läser en typ av innehåll som man inte anser särskilt viktigt respektive att man inte läser innehåll som man anser vara mycket viktigt att det finns i tidningen (jfr Weibull 1983: Strid 1978). Förklaringen till det förstnämnda torde vara att visst material inte tar särskilt lång tid att läsa och att man därför läser det: t ex serier och liknande lätt material. Det material som inte läses i så hög grad som man kan förvänta med hänsyn till hur viktigt det anses vara är dels sådant som tar lång tid att läsa, dels sådant som man vill ha i sin tidning men som man inte tycker sig behöva läsa själv, t ex ledare, handelsnyheter, kultur och liknande. Här spelar troligen även lay-out och redigering en viss roll tillsammans med bildsättning för hur mycket som blir läst (jfr Weibull 1983:369 ff).

Ovanstående bör finnas med i bilden vid analyser av människors viktighetsbedömningar av tidningsinnehåll. Dessutom kan det vara problematiskt att tolka vad som egentligen menas med att visst innehåll är viktigt i tidningen. Om jag t ex anser att inrikesmaterialet är viktigt i dagstidningen kan minst tre olika tolkningar vara rimliga. Att inrikesmaterial är viktigt, att inrikesmaterial i tidningen är viktigt samt att dagstidningen är viktig och inrikesmaterialet därför är viktigt. Förmodligen finns alla tre faktorerna med när läsarna tar ställning till vad som är viktigt i tidningen.

TABELL 23. Den totala fördelningen på viktighetsbedömningen 1983 (procent)

Fråga: En tidning innehåller ju mycket olika sorters innehåll. Hur viktiga anser Du personligen att nedanstående typer av innehåll är. Markera för varje innehållstyp hur viktig Du anser det vara att Din lokala morgontidning innehåller just detta?

	← OVIKTIGT			Varken eller Vet ej	VIKTIGT →			Internt bortfall
	Mycket	Ganska	Något		Något	Ganska	Mycket	
<u>Allmänt</u>								
Sport	9	6	8	5	23	22	22	4
Familjenyheter	5	6	9	9	28	26	13	4
Insändare	4	4	5	9	33	30	11	4
Inrikesnyheter	1	1	1	2	14	39	37	4
Ekonomi o handel	3	3	7	10	28	29	15	4
Riksdag och Regering	4	3	7	7	29	30	15	4
Fackliga frågor	8	6	11	12	31	20	8	5
Olyckor och brott	1	3	6	7	34	34	11	4
Ledare och komment.	5	5	8	12	29	22	14	4
Utrikesnyheter	2	2	5	4	25	34	25	4
Kulturartiklar	8	6	14	12	27	19	9	5
Debattartiklar	6	6	11	11	28	23	10	5
Miljöfrågor	3	3	7	7	31	31	15	4
<u>Lokala nyheter</u>								
Lokal arbetsmarknad	3	2	4	6	25	29	27	4
Org och föreningar	4	5	10	13	35	20	8	5
Känt folk på orten	9	9	13	12	28	17	7	4
Kommunalpolitik	4	4	7	8	28	28	17	4
Lokala arbetsplats	4	3	7	10	30	27	14	5
Skolfrågor	3	3	7	8	29	27	18	4
Nöjen/lokalarrang	2	4	6	4	34	30	15	5
<u>Särskilda ämnen</u>								
Seriesida	14	9	13	13	24	13	9	5
Noveller, följet.	25	16	18	13	15	5	2	5
Musik och teater	7	6	11	11	30	21	8	5
Samlevnadsfrågor	6	6	13	15	33	18	5	4
Om radio- & TV-pr.	1	1	1	2	20	33	39	3
Heminredning	7	7	12	12	29	21	8	4
Matlagning	7	7	10	10	28	22	11	4
Mode	16	10	13	10	25	15	8	4
Konsumentupplysn	3	2	5	7	27	33	19	4
Korsord & tävling	10	9	12	13	30	15	7	4
Populärvetenskap	7	4	9	16	32	20	7	5
<u>Annonser</u>								
Lokala affärsann.	4	3	6	6	26	27	25	4
Veckoann. från livsmedelsbutik/ varuhus	4	3	7	6	25	28	24	3
Statl & komm annons	5	4	9	12	31	22	11	5
Platsannonser	7	3	5	8	22	25	27	4
Fastigh annonser	8	4	6	10	28	25	15	4
Allm. varumarknad/ Pryltorg etc	5	4	6	11	31	25	14	4

TABELL 24A. Mest och minst viktigt i den lokala morgontidningen.
Två rangordningar

A. Rangordning efter medelvärde

Typ av innehåll	Medelvärde	Standardavvikelse
<u>Mest viktigt</u>		
Inrikesnyheter	6,1	1,10
Radio-TV-material	6,0	1,12
Utrikesnyheter	5,6	1,34
Lokal arbetsmarknad	5,5	1,45
Lokala affärsannonser	5,4	1,50
Konsumentupplysning	5,4	1,42
<u>Minst viktigt</u>		
Samlevnadsfrågor	4,4	1,52
Känt folk på orten	4,3	1,74
Korsord/tävling	4,2	1,74
Serier	4,0	1,72
Mode	3,8	1,90
Novell/följetong	3,0	1,70

Anm: Skalan går från 1 till 7 där 1 = mycket oviktigt och 7 = mycket viktigt

I medelvärdesrangordningen ligger inrikesnyheter och radio-TV-material klart högst. De ligger omkring värdet 6 på den sjugradiga skalan vilket motsvarar "ganska viktigt". Spridningen kring medelvärdet är liten. Även utrikesnyheter, lokal arbetsmarknad, lokala affärsannonser och konsumentupplysning har höga medelvärden men spridningen är relativt hög framför allt för lokala affärsannonser. I botten ligger samlevnadsfrågor, känt folk på orten, korsord/tävlingar, serier, mode samt novell/följetong. För samtliga dessa gäller också att de har en stor spridning kring medelvärdet.

ring i viktighet också har en stor andel som anser dem mindre viktiga. Sportmaterialet ger en ännu tydligare bild av allmänhetens delade meningar. Det ligger på åttonde plats i viktighetsrangordning - men är en av de tio högsta kategorierna vad gäller andelen oviktigt.

Ett sätt att sammanfatta bedömningen är att ta hänsyn till "viktigt" och "oviktigt" samtidigt. Detta har gjorts i figur 1 på sidan 64. Figuren bygger på ett enkelt index, som räknats fram på grundval av procentrangordningen: procentandelen för "mycket viktigt" har minskats med andelen för "oviktigt". Detta innebär att alternativen "ganska viktigt" och "något viktigt" samt "varken viktigt eller oviktigt" behandlas som "mittvärden" och ingår därmed inte direkt i indexberäkningen. Annorlunda uttryckt visar indexet ett nettovärde - "mycket viktigt" minus "oviktigt". Exempelvis kan på grundval av tabell 24B utläsas att inrikesnyheter får index 34 - 37 procent minus 3 procent - och att sporten får -1 - 22 procent minus 23 procent. För att en innehållstyp skall komma högt på den kollektiva rangordningen fordras således att den både har många som anser den mycket viktig och få som anser den oviktig.

Figur 1 kan uppfattas som en "termometer" på viktigheten hos olika innehållstyper. Nollpunkten markerar ett läge där lika stor andel anser ett innehåll mycket viktigt som bedömer det oviktigt. Det måste dock på nytt framhållas att värdena måste studeras relativt - att många ligger på minus innebär inte att de i absolut mening är oviktiga - den stora andel som anser det mesta ganska eller något viktigt är här inte invägd. Det intressanta med termometern är möjligheten att få fram jämförelser över tid - vilket vi skall återkomma till - samt att kunna ta "temperaturen" i olika läsargrupper.

På "viktighetstermometern" kommer radio-TV samt inrikesnyheter i klar ledning. Därefter kommer lokal arbetsmarknad och utrikesnyheter följda av en grupp som består av annonser samt konsumentupplysning. Många kategorier ligger sedan kring mitten av skalan - "nollpunkten". Annorlunda uttryckt anger de främsta kategorierna sådant som människor är eniga om är viktigt - övrigt är sådant där meningarna är delade och där olika läsargrupper har olika preferenser.

Figur 1 innehåller också uppgifter om det minst uppskattade i tidningsinnehållet. Noveller och följetonger hamnar klart i botten följt av mode och serier. Låga placeringar blir det också för känt folk på orten och korsord/tävling. Till stor del bekräftar även dessa "bottennoteringar" den allmänna slutsatsen att människor troligen påverkas av vad som redan idag ges utrymme i en genomsnittlig morgontidning.

Samstämmighet i bedömningarna

Diskussionen om termometern aktualiserar ytterligare ett perspektiv på viktighetsbedömningarna. Innehållstyperna kan ordnas efter samstämmighet bland läsarna. En sådan rangordning startar med det innehåll där samstämmigheten är hög och går sedan mot minskande samstämmighet. Ett mått på denna är standardavvikelsen. I tabell 23 C har de fem mest homogena kategorierna ställts mot de fem mest heterogena.

5.3 Tidningsinnehav och viktighetsbedömning

De viktighetsbedömningar som hittills analyserats är baserade på svar från befolkningen i sin helhet. Underlaget har bestått av både dem som läser morgontidningar regelbundet och dem som aldrig gör det. Vi vet samtidigt att de allra flesta läser en morgontidning regelbundet, men det är dock ca 10 procent som inte gör det. Till detta kommer att det bland läsarna finns både trogna prenumeranter och sådana som skaffar sig sin morgontidning på andra sätt. Den fråga som då måste ställas är i vad mån människor som skiljer sig i fråga om tidningsinnehav också prioriterar innehållet på skilda sätt. Är det så att icke-läsare gör andra bedömningar än trogna läsare? Skiljer sig prenumeranter från "arbetsplatsläsare"?

Den första frågan gäller den totala, genomsnittliga viktigheten för de 37 innehållstyperna. I tabell 26 anges medelvärden för personer med olika typer av förhållningssätt till dagstidningarna. Den antyder en slags skala som möjligen kan betraktas som en "trohetsskala".

TABELL 26. Individer med olika förhållningssätts bedömningar av den genomsnittliga viktigheten hos de 37 ämnesområdena 1983 (medelvärden)

	Prenumererar	Prenumererar ej	Läser Ej	Tillgång på arbetsplats	Läsning på arbetsplats
Viktighet mätt i medeltal för samtliga inne- hållstyper	4,9	4,7	4,6	4,8	4,8
Antal svar	1659	234	210	132	262

TABELL 27. De sex viktigaste innehållstyperna bland personer som skiljer sig med hänsyn till tidningsinnehav (medelvärden)

<u>Prenumeranter</u>		<u>Ej prenumeranter</u>		<u>Läser ej morgontidning regelbundet</u>	
Inrikes	6.1	Inrikes	6.0	Radio-TV	5.9
Radio-TV	6.1	Radio-TV	5.8	Inrikes	5.7
Lokal arb mark	5.6	Utrikes	5.7	Utrikes	5.4
Utrikes	5.6	Lok arb mark	5.5	Platsannonser	5.3
Lokal aff ann	5.5	Plats annonser	5.3	Olyckor, inbrott	5.3
Veckoannonser	5.4	Nöjen	5.2	Konsumentupplysn	5.1
<u>Tillgång via arbetsplats</u>		<u>Läsning på arbetsplats</u>			
Inrikes	6.1	Inrikes	6.0		
Radio-TV	5.8	Radio-TV	5.9		
Lokal arb mark	5.7	Utrikes	5.8		
Utrikes	5.7	Lokal arb mark	5.7		
Plats annonser	5.4	Plats annonser	5.6		
Konsumentupplysn	5.2	Nöjen	5.4		

Anm: En fullständig rangordning finns i bilaga 3

Men det finns samtidigt vissa intressanta skillnader mellan de olika grupperna av läsare respektive icke-läsarna. Den kanske mest intressanta skillnaden är att lokala affärsannonser och veckoannonser finns med bland de sex viktigaste för prenumeranterna men inte för någon av de andra grupperna. Däremot finns platsannonserna med som ett högprioriterat innehåll hos samtliga andra grupper utom hos prenumeranterna.

För samtliga grupper kommer inrikes och radio-TV som de två högst prioriterade innehållstyperna. Det kan dock noteras att radio-TV-materialet kommer först hos dem som inte läser någon morgontidning regelbundet, medan läsarna sätter inrikesnyheterna överst. Skillnaden är inte stor, men antyder ändå att de två grupperna avviker i sin respektive prioritering. Denna tendens blir ännu tydligare om vi gör en rangordning baserad på procentandelen som anser respektive innehållstyp mycket viktig. I detta fall kommer inrikesnyheterna först på tredje plats hos dem som inte läser någon dagstid-

TABELL 28. Genomsnittliga medeltal och andel mycket viktigt för tungt och lätt material samt annonser med hänsyn till regelbundenheten i tidningsinnehav, 1983

Medeltal	Prenumererar	Prenumererar ej	Läser ej	Tillgång på arbetsplats	Läser på arbetsplats
Tungt material	5,2	5,0	4,7	5,1	5,1
Lätt material	4,9	4,7	4,8	4,8	4,9
Annonsmaterial	5,1	4,9	4,9	4,9	5,1

Andel mycket viktigt	Prenumererar	Prenumererar ej	Läser ej	Tillgång på arbetsplats	Läser på arbetsplats
Tungt material	18 %	17 %	11 %	19 %	16 %
Lätt material	18 %	16 %	15 %	14 %	17 %
Annonsmaterial	20 %	19 %	16 %	18 %	17 %

Anm: Med tungt material avses: inrikesnyheter, ekonomi/handel, riksdag och regering, ledare/kommentarer och miljöfrågor.

Med lätt material avses: sport, olyckor och brott, nöjen, serier, radio-TV och mode.

Annonsmaterial består av veckoannonser, lokala affärsannonser, platsannonser, allmänhetens varumarknad, fastighetsannonser samt statliga och kommunala annonser.

* * *

Innebörden av de redovisade resultaten är att prenumeranter, de mest trogna läsarna, relativt sett prioriterar upp både samhällsorienterande innehåll och annonser. Detta understryker tidigare slutsatser om pressens funktioner för sina läsare (Weibull 1983, kapitel 10). De som inte läser någon morgontidning regelbundet ligger lägre på samtliga innehållstyper. Relativt sett prioriterar de dock det lättare materialet, främst radio-TV, och annonserna, främst platsannonser. Det finns dock en grundläggande likhet i samtliga gruppers bedömning. Någon enkel slutsats att de som inte läser någon tidning skulle avvika genom att särskilt prioritera en enskild innehållskategori kan inte dras.

TABELL 29. Mäns och kvinnors prioriterade innehållskategorier efter medeltal. Även standardavvikelsen anges, 1983

<u>Män</u>	<u>Medeltal</u>	<u>Spridning</u>	<u>Kvinnor</u>	<u>Medeltal</u>	<u>Spridning</u>
Inrikesnyheter	5,99	1,11	Inrikesnyheter	6,15	1,08
Radio-TV	5,90	1,15	Radio-TV	6,14	1,08
Utrikesnyheter	5,59	1,31	Konsumentupplysn	5,77	1,20
Sport	5,45	1,73	Veckoannonser	5,75	1,41
Lokal arbets- marknad	5,40	1,45	Lokal arbets- marknad	5,63	1,44
Lokala affärs- annonser	5,22	1,54	Utrikesnyheter	5,58	1,37
Genomsnitt för samtliga kate- gorier	4,70	1,56	Genomsnitt för samtliga kate- gorier	5,08	1,51

Minst viktigt

<u>Män</u>	<u>Medeltal</u>	<u>Spridning</u>	<u>Kvinnor</u>	<u>Medeltal</u>	<u>Spridning</u>
Känt folk	3,99	1,74	Känt folk	4,55	1,68
Heminredning	3,99	1,59	Korsord/tävling	4,54	1,68
Korsord/tävling	3,94	1,59	Populärvetenskap	4,47	1,57
Matlagning	3,93	1,65	Sport	4,27	1,92
Mode	3,12	1,69	Serier	3,87	1,87
Novell/följetong	2,71	1,52	Novell/följetong	3,35	1,82

Till de minst viktiga för män hör heminredning, matlagning och mode medan sport, serier och populärvetenskap hör till de minst viktiga hos kvinnorna. Känt folk och novell/följetong är innehållskategorier som både män och kvinnor är eniga om att inte anse särskilt viktiga.

En intressant observation kan göras beträffande den samlade bilden av mäns och kvinnors bedömningar. Det visar sig i tabell 29 att kvinnor har ett högre genomsnittligt viktighetsvärde (5,08) än vad män (4,70) har. Vidare finns en svag tendens att kvinnorna är något mer homogena i sina bedömningar. Av de trettiosju undersökta innehållstyperna har

hänsyn till den ovannämnda jämförelsen med större skillnader i läsprofil är en annan tolkning att kvinnorna gör en mer allmängiltig viktighetsbedömning: de tänker mera på tidningens allmänna roll än på hur de själva använder den.

Vad beträffar mäns och kvinnors viktighetsrangordning återkommer i huvudsak det som påvisades på grundval av medelvärdesrangordningen. Av de totalt 18 innehållstyperna i tabell 30 är det sex som förekommer bland de tio främsta bland både män och kvinnor: allmänna nyhets kategorier, radio-TV-material och vissa annonstyper. Detta kan beskrivas som "primärstoffet" i tidningen (jfr Weibull 1983, kap 11). De kategorier som avviker speglar i huvudsak förväntade könsrollsskillnader: männens prioritering av sport, utrikesnyheter och politik och kvinnornas av veckoannonsering, konsumentupplysning, skolfrågor och familjenytt.

* * *

Slutsatsen är att män och kvinnor i vissa grundläggande avseenden gör en likartad bedömning, men att kvinnorna överlag tillmäter varje innehållstyp något större vikt än vad män gör. Där avvikelserna är särskilt framträdande tycks dessa i huvudsak kunna föras tillbaka till traditionella könsrollsskillnader.

Aldersskillnader

En förklaring till skillnaderna i bedömningar mellan män och kvinnor är givetvis intresseprofiler som är knutna till könsrollerna. Motsvarande typ av intresseprofiler finns också hos olika åldersgrupper. I olika åldrar skiljer sig intresseinriktningen åt. Vi har redan i första delen av denna rapport sett hur bl a intresset av att hålla sig med en morgontidning regelbundet har samband med åldern hos läsaren.

Alder är dessutom en av de faktorer som i tidigare undersökningar visat sig ha stor förklaringskraft när det gäller läsning och bedömning av olika typer av innehåll. Generellt

29 år. De allra yngsta skiljer sig från dem över 40 år främst genom att prioritera nöjen, sport och serier. De mellan 20 och 25 år avviker genom att prioritera sport, utrikes och "pryltorg" medan 25-29-åringarna prioriterar "pryltorg" och utrikes.

TABELL 31. De sex mest viktiga innehållskategorierna för olika åldrar efter procentuell andel "mycket viktigt" 1983 (procent)

<u>15-19 år</u>		<u>20-24 år</u>		<u>25-29 år</u>		<u>30-34 år</u>	
Radio-TV	53 %	Radio-TV	41 %	"Pryltorg"	43 %	Inrikes	42 %
Nöjen	40 %	"Pryltorg"	41 %	Plats- annonser	31 %	Lokal arbets- marknad	33 %
Serier	32 %	Inrikes	29 %	Inrikes	31 %	Radio-TV	31 %
Plats- annonser	31 %	Sport	24 %	Radio-TV	30 %	Plats- annonser	31 %
Sport	28 %	Utrikes	23 %	Utrikes	26 %	"Pryltorg"	31 %
"Pryltorg"	28 %	Lokal arbets- marknad	22 %	Lokal arbets- marknad	22 %	Skolfrågor	29 %
<hr/>							
<u>35-39 år</u>		<u>40-44 år</u>		<u>45-49 år</u>		<u>50-54 år</u>	
Inrikes	47 %	Radio-TV	36 %	Inrikes	43 %	Inrikes	42 %
"Pryltorg"	39 %	Lokala affärs- annonser	32 %	Radio-TV	34 %	Radio-TV	36 %
Radio-TV	38 %	Lokal arbets- marknad	30 %	Lokal arbets- marknad	30 %	Vecko- annonser	30 %
Plats- annonser	31 %	Inrikes	28 %	Plats- annonser	28 %	Lokal arbets- marknad	28 %
Vecko- annonser	30 %	Vecko- annonser	28 %	Vecko- annonser	25 %	Lokala affärs- annonser	27 %
Skolfrågor	28 %	Plats- annonser	25 %	Lokala affärs- annonser	23 %	Plats- annonser	23 %
<hr/>							
<u>55-59 år</u>		<u>60-64 år</u>		<u>65- år</u>			
Inrikes	45 %	Inrikes	49 %	Radio-TV	42 %		
Radio-TV	43 %	Radio-TV	45 %	Inrikes	41 %		
Vecko- annonser	32 %	Lokal arbets- marknad	36 %	Vecko- annonser	34 %		
Lokal arbets- marknad	29 %	Vecko- annonser	33 %	Lokala affärs- annonser	34 %		
Lokala affärs- annonser	27 %	Konsument- upplysning	33 %	Ledare/ kommentar	31 %		
Utrikes	25 %	Lokala affärs- annonser	31 %	Utrikes	28 %		

Vad läsarna anser viktigt

Om vi först ser till den totala bilden över de 37 ämnesområdena så anser läsarna 1983 att de är lika viktiga som 1979. Medeltalet är totalt 4,9 vilket är detsamma som 1979 och motsvarar alternativet "något viktigt". Skillnaden mellan det högsta medelvärdet som är 6,1 (inrikesnyheter) och 3,0 (novell/följetong) är också nästan detsamma 1983 som 1979 men flera omkastningar har ägt rum i rangordningen. Förändringarna under de fyra åren går också i en bestämd riktning: de tyngre ämnena blir relativt sett mera oviktiga och de lättare samt annonser blir viktigare.

Låt oss först se på de sex ämnen som läsarna 1983 anser viktigast enligt medeltalet och de sex som anses minst viktiga och jämföra med resultaten från undersökningen 1979 (tabell 32).

TABELL 32. Mest och minst viktigt i den lokala morgontidningen.
TVå rangordningar efter medelvärde

1983			1979		
Typ av innehåll	Medeltal	Standardavvikelse	Typ av innehåll	Medeltal	Standardavvikelse
Inrikesnyheter	6,1	1,10	Inrikesnyheter	6,1	1,05
Radio-TV	6,0	1,12	Radio-TV	5,9	1,15
Utrikesnyheter	5,6	1,34	Miljöfrågor	5,5	1,26
Lokal arbetsmarknad	5,5	1,45	Utrikesnyheter	5,5	1,32
Lokal affärsannonser	5,4	1,50	Lokal arbetsmarknad	5,5	1,32
Konsumentupplysning	5,4	1,42	Riksdag o regering	5,4	1,32

Minst viktiga

1983			1979		
Typ av innehåll	Medeltal	Standardavvikelse	Typ av innehåll	Medeltal	Standardavvikelse
Samlevnadsfrågor	4,4	1,52	Populärvetenskap	4,4	1,50
Känt folk	4,3	1,74	Känt folk	4,2	1,70
Korsord/tävling	4,2	1,74	Korsord/tävling	4,1	1,77
Serier	4,0	1,72	Mode	3,8	1,81
Mode	3,8	1,90	Serier	3,8	1,78
Novell/följetong	3,0	1,70	Novell/följetong	2,9	1,64

Inrikesnyheter och radio-TV ligger i topp båda åren men byter plats då radio-TV ökat sin viktighet medan inrikesnyheter minskat. Största förändringen gäller miljöfrågor samt riksdag och regering som minskat drastiskt här liksom i tidigare tabell över medeltal. Bland de minst viktiga 1979 är det främst serier, musik/teater samt mode som har ökat något i viktighet.

Den som vill skapa sig en helhetsbild av viktighetsbedömningarna 1983 i förhållande till 1979 kan summera upp resultaten i tabellerna 24 och 25 i några huvudpunkter. Den första är att det totalt sett skett förhållandevis små ändringar. Det har skett en total ökning av viktigheten men det är i huvudsak samma innehållstyper som ligger i topp och som ligger i botten av allmänhetens kollektiva viktighetsbedömning 1979 och 1983. Högst finns de breda nyhetskategorierna, annonserna samt radio-TV-materialet; i botten finns mycket av featurematerialet. Den stora likheten i rangordning kan ytterligare bekräftas av en rangkorrelation mellan 1979 och 1983 års rangordningar. Denna ligger på 0.94, där 1 är detsamma som fullständig överensstämmelse och -1 totalt omvänd rangordning.

Den andra iakttagelsen är att de ändringar som faktiskt skett utmärks av vissa samstämmiga drag. Dessa kan enklast illustreras genom en analys, där innehållstyperna grupperats på samma sätt som i tidigare avsnitt: inom det redaktionella har tungt (samhällsorienterande) och lätt (feature) innehåll skiljs ut. Vidare har annonser analyserats för sig. Det visar sig då att det finns en tydlig tendens i förändringen mellan 1979 och 1983. Denna framkommer i tabell 3⁴.

upp mer än det "tyngre" går ner: det är mindre troligt att det lättare stoffet skall ligga så mycket lägre för att det är valår.

Någon entydig slutsats kan dock inte dras på grundval av de två studierna. För detta krävs ytterligare en eller ett par mätpunkter. Ytterligare idéer kan dock hämtas i nedanstående analyser av viktighetsbedömningarnas förändring inom olika grupper av allmänheten.

5.6 Olika grupperns bedömningar 1979 och 1983

I diskussionen om vad som ligger bakom förändrade bedömningar i olika innehållstypers viktighet mellan 1979 och 1983 nämndes möjligheten att studera detta närmare på grundval av olika grupperns bedömning. Frågan gäller alltså i vad mån de observerade förskjutningarna i viktighet kan förklaras av "rörelser" inom särskilda grupper och vad detta i så fall säger om vad som kan ligga bakom bedömningarnas förändring.

Könsskillnader

Det som undersökts är på nytt köns- och åldersskillnader. Om vi även nu startar med skillnader mellan män och kvinnor visar sig först att kvinnorna svarar för huvuddelen av ökningen i den totala viktighetsbedömningen. Om vi utgår från andelarna för mycket viktigt har kvinnorna ökat i genomsnitt en procentenhet medan männen ligger på 0.4.

Vad gäller de enskilda innehållstyperna så finns dessa redovisade i tabell 33. Denna redovisar de sex viktigaste ämnena bland män och kvinnor 1979 och 1983. Vidare finns en rangkorrelation för samtliga innehållstyper för respektive år och grupp inlagd till höger i varje tabell.

TABELL 36. Skillnader i bedömningar av mycket viktigt bland män och kvinnor 1979 och 1983, genomsnittsprcent

Typ av innehåll	MÄN			KVINNOR		
	1979	1983	Diff	1979	1983	Diff
Tungt material	20 %	17 %	-3	21 %	18 %	-3
Lätt material	14 %	17 %	+3	14 %	17 %	+3
Annonsmaterial	15 %	15 %	+0	18 %	24 %	+6

Anm: Se tabell 26

Den huvudsakliga tendensen i tabell 36 är likheten i männens och kvinnornas bedömningar mellan 1979 och 1983. Detta gäller i första hand det redaktionella stoffet där överensstämmelsen är närmast fullständig: minus 3 procentenheter för det tyngre och plus 3 för det lättare. Beträffande annonsmaterialet finns det dock en klar skillnad mellan män och kvinnor. Medan männens annonsprioritering ligger på samma nivå de båda åren uppvisar kvinnornas en kraftig ökning. Det intressanta är att ökningen bland kvinnorna startar på en nivå som redan 1979 var högre än männens. 1983 finns det således en mera markerad skillnad i annonsbedömning mellan män och kvinnor. Slutsatsen är att den allmänna uppgång i fråga om annonsbedömning som tidigare påvisats (avsnitt 5.3) till stor del förklaras av att det är kvinnorna som ökat sitt intresse.

Slutsatsen är att det skett en likartad utveckling för mäns och kvinnors viktighetsbedömningar mellan 1979 och 1983. Totalt sett har kvinnorna ändrat sin prioritering något mera, något som även framgår av de rangkorrelationskoefficienter som anges i anslutning till tabell 35. Till stor del faller den större förskjutningen bland kvinnor på en nedgång för några få tyngre kategorier samt på uppgången i värdering av annonserna.

Om vi nu sätter dessa resultat i samband med grundfrågan om vad som ligger bakom de totala förändringarna mellan 1979

TABELL 35. Skillnader för olika åldrar mellan 1979 och 1983 vad gäller "mycket viktigt" för tungt och lätt material samt annonser

		<u>Åldersgrupp</u>						
		15-19	20-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65-
<u>Tungt material</u>	1979	10	16	17	20	22	28	25
	1983	7	10	14	16	20	24	24
	Differens	-3	-6	-3	-4	-2	-4	-1

<u>Lätt material</u>	1979	23	19	13	13	13	14	12
	1983	31	19	16	15	14	16	14
	Differens	+8	+0	+3	+2	+1	+2	+2

<u>Annonser</u>	1979	14	16	18	16	18	14	13
	1983	16	23	22	24	18	19	18
	Differens	+2	+7	+4	+8	+0	+5	+5

Huvudintrycket av tabell 35 är att den vind som blåst i fråga om de olika innehållstyperna i huvudsak finns inom alla åldersgrupper: det tyngre stoffet går överlag ner, det lätta och annonserna går upp. I vissa grupper är tendensen starkare, i andra svagare, men något undantag från huvudtendensen finns inte.

Om vi först ser till det tyngre materialet påvisas att detta båda undersökningsåren har lägre andelar mycket viktigt bland de yngre och högre andelar bland de äldre. Det intressanta i resultatet är samtidigt att denna "klyfta" mellan yngre och äldres viktighetsbedömningar snarast ökat mellan 1979 och 1983. Det är de åldersgrupper som genomsnittligt hade lägre andelar mycket viktigt som genomsnittligt minskat i sitt intresse för tungt material något mera. Det finns motsvarande tendenser för lätt material och annonser: det är de åldersgrupper som redan 1979 tyckte att respektive material var mycket viktigt som tenderar att ha högre siffror 1982.

* * *

6. SAMMANFATTNING

Föreliggande undersökning är en första redovisning av Dagspresskollegiets nationella läsvanestudie 1983. De nationella läsvanestudier som sedan 1979 genomförts av Dagspresskollegiet avser att belysa den svenska allmänhetens läsvanor i fråga om morgonpress: både hur vanorna ser ut vid en viss tidpunkt samt vilka trender som utvecklas över tid.

Undersökningen 1983

1983 års nationella läsvanestudie genomfördes i perioden oktober-december 1983. Dagspresskollegiet svarade för frågeformuleringar och analys. Fältarbetet genomfördes i samverkan med Testologen AB. Frågorna var en del av Sverige-NU-undersökningen. Totalt disponerades två sidor i Sverige-NU-formuläret.

Sverige-NU genomförs i form av en postenkät till 2.850 slumpmässigt valda personer mellan 15 och 70 år. Svar erhöles från 75 procent av urvalet. Senare bortfallsuppföljning och viktning kunde öka detta till 84 procent. Postenkäter rymmer alltid vissa felkällor. Vid sidan av en lägre svarsfrekvens än t ex besöksintervjuer finns vissa problem med hur svarspersonerna fyller i ett frågeformulär - i vad mån man har "hjälp" och vad man hoppar över frågor.

Dagspresskollegiets erfarenhet av postenkäter är att det visserligen finns problem i fråga om inkommande svar men att dessa inte spelar någon avgörande roll, särskilt inte då det gäller frågor om ett sådant förhållandevis stabilt beteende som dagstidningsläsning. Vidare har de tidigare nationella läsvanestudierna 1979 och 1981 genomförts med postenkäter, vilket gör att jämförelser över tid bör kunna göras utan svårigheter.

visas dock klart att enpersonshushållen båda har de lägsta prenumerationsandelarna totalt och har minskat dessa något mellan 1981 och 1983.

Det andra sättet att se på prenumeration är att betrakta det som ett sätt att skaffa sin morgontidning. I detta fall gäller det prenumeranter av läsare. Denna andel visar sig ligga tämligen stabilt på drygt 85 procent av allmänheten: av tidningsläsarna skaffar sig ca 85 procent sin morgontidning via hushållsprenumeration. Andelen har snarast ökat något över tid.

Förhållandet mellan prenumeranternas andel av läsarna och utvecklingen av den totala andelen regelbundna morgontidningsläsare kan användas som underlag för antaganden om morgonpressens utveckling. Tre tänkbara utvecklingslinjer antyds: den ena innebär att läsningen är förhållandevis stabil men att tidningarna tappar prenumeranter i förhållande till andra anskaffningsformer; den andra modellen är att läsningen går ner något men att andelen prenumeranter snarast ökar relativt sett. En tredje utvecklingsmöjlighet kan vara att pressen tappar både läsare och prenumeranter. Så långt siffrorna för perioden 1979-1983 visar så förefaller den andra modellen bäst beskriva utvecklingen. Det finns en svag nedgång i läsning och en ännu svagare uppgång i prenumeration. Klart är emellertid att det knappast finns någon övergång till andra anskaffningsformer, utom möjligen i några mindre grupper.

De alternativa anskaffningssätten - vid sidan av prenumeration i hushållet - domineras av tillgång via arbetsplats eller skola. Tendensen har skärpts mellan 1979 och 1983. Närmare 60 procent av icke-prenumeranterna skaffar sig sin tidning via arbetsplatsen. Arbetsplatsläsningen förefaller i huvudsak ha vunnit terräng på bekostnad av prenumeration och läsning hos vänner och bekanta. För allmänheten i stort

Vad gäller lästidens förläggning fastslogs redan i studien 1979 att en inte obetydlig del av lästiden ligger efter kl 17. Även om huvuddelen av läsarna (ca 70 procent) har läst eller tittat i sin tidning före kl 8 på morgonen, visar sig att närmare 60 procent har tittat i den också efter kl 17. Detta är siffrorna från 1983. I jämförelse med 1979 och 1981 framkommer att andelen läsare har ökat svagt inom varje tidsintervall under dagen. Detta innebär i sin tur att morgontidningsläsningen är något mer utspridd över dagen än den tidigare varit. Den största ökningen ligger dock i tidsintervallet efter kl 17, med närmare tio procentenheters uppgång mellan 1979 och 1983.

Kvällsläsningens ökade roll kan sättas i samband med kvällspressens upplagenedgångar och morgontidningarnas ökade utrymme för radio-TV-material. Att det dock inte bara är frågan om att slå upp TV-programmet i tidningen vittnar tidsmättet på: bland dem som tittar något i sin morgontidning efter kl 17 ligger lästiden på knappt 20 minuter. Av den totala lästiden en vanlig dag ligger ca en tredjedel efter kl 17.

Viktighetsbedömningar

Svarspersonerna i läsvanestudien fick slutligen ta ställning till hur viktiga de ansåg ett antal innehållstyper vara i dagspressen. Totalt sett fanns 37 innehållstyper listade. För varje innehållstyp skulle man ta ställning på en sjugradig skala från "helt oviktigt" till "mycket viktigt". Samma fråga ställdes 1979 varför möjligheter till innehållsjämförelser över tid är möjliga. Internbortfallet är förhållandevis litet, vilket förhöjer värdet av analysen.

Människors viktighetsbedömningar kan redovisas på tre sätt. Det kan dels ske i form av ett medelvärde på den sjugradiga bedömningsskalan, dels som siffran på andelen som anser respektive innehållstyp mycket viktig, dels som ett förhållande mellan andelen för mycket viktigt i förhållande till (minus) andelen som anser samma innehåll oviktigt.

Viktighetsbedömningar inom olika grupper ger visst stöd för analysen av den kollektiva bedömningen. Uppgången för annonsmaterial ligger främst hos kvinnor, medan uppgången av lättare stoff liksom nedgången för det tyngre materialet är mer allmän. Förändringarna går dock huvudsakligen i samma riktning bland män och kvinnor samt inom alla åldersgrupper. Slutsatsen är att utvecklingen i viktighetsbedömningarna antyder en långsiktstrend.

NOTER

- 1) F n pågår inom Dagspresskollegiet (maj 1984) två större datainsamlingar där sådana frågor delvis kommer att kunna prövas. Den ena är en studie av massmediekonsumtion i tre kommuner i södra Halland (Halmstad, Laholm och Hyltebruk); den andra är en studie av massmediekonsumtion i Stor-Stockholm.

- 2) En undersökning rörande generations- och åldersskillnader i ungdomars tidningsvanor pågår f n vid avdelningen för masskommunikation vid Göteborgs universitet. Jan Strid arbetar med utgångspunkt från projekt utförda inom Dagspresskollegiets ram med att belysa dessa frågor.

REFERENSER

- Furhoff, Lars: Föreläsningar i masskommunikation. Stockholm 1972, Almqvist & Wiksell
- Gustafsson, Karl Erik: Dagspressens framtid. Arbetspapper till Massmediekommittén. Massmediekommittén, Stockholm 1983
- Haglund, Lars: En analys av tänkbara underlag för beräkning av hushållstäckning för svenska pressmedia. Working Paper. Handelshögskolan i Oslo, 1983
- Holmberg, Sören, Petersson, Olof: Inom felmarginalen. Stockholm 1980, Liber
- Holmberg, Sören, Asp, Kent: Kampen om kärnkraften. Stockholm 1984, Liber
- Johnsson-Smaragdi, Ulla: TV Use and Social Interaction. A Longitudinal Study. Stockholm 1983. Almqvist & Wiksell International
- Norén, Lars Ivar: Vem är utan dagstidning? En undersökning av icke-prenumeranter i Jönköping och Köping. Företagsekonomiska institutionen, Göteborgs universitet 1978
- Ohlsson, Anders: Tidningsläsning i Jönköping. Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet 1983
- Ohlsson, Anders: Postenkät som datainsamlingsmetod. Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet 1984
- Palmgreen, Philip: The Uses and Gratification Approach: A Theoretical Perspective. Mediapanel Report No 30, 1983. Sociologiska institutionen, Lunds universitet 1983
- Reimer, Bo: Läsa läste läst. En dags tidningsläsning i Jönköping 1984. Specialarbete i Informationsteknik, Göteborgs universitet 1984
- Strid, Jan: Tidningsläsning bland ungdom. Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet 1978
- Strid, Jan: Ungdomars tidningsläsning. Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet. 1983
- Weibull, Lennart: En dags tidningsläsning. Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet 1980
- Weibull, Lennart: Dagspressens läsare. Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet 1980b

Morgontidningar

Vilken morgontidning brukar Du läsa regelbundet? Med regelbundet menas här minst ett nummer per vecka. Om Du läser mer än en morgontidning — ange vilken Du betraktar som Din lokala morgontidning.

621-24 .....
(Tidningens namn)

Prenumererar Du eller någon annan i Ditt hushåll på denna tidning?

- 625 1 Ja → Gå till 631 (Ungefär hur lång tid....)
2 Nej

På vilket sätt har Du då tillgång till tidningen?

- 626-28 1 Läser hos bekanta
2 Lånar av bekanta
3 Läser på arbetet/skolan
4 Läser på biblioteket
5 Annat sätt: Vilket?
.....

- Läser ingen morgontidning regelbundet

Om Du inte läser någon morgontidning regelbundet — v.g. svara vidare i denna spalt..

Finns det någon i Ditt hushåll som prenumererar på någon morgontidning?

- 629 1 Ja → Gå till nästa sida
2 Nej

Har Du eller någon i Ditt hushåll tidigare prenumererat på någon morgontidning?

- 630 1 Ja
2 Nej

Gå nu vidare till nästa sida!

Ungefär hur lång tid brukar Du ägna åt Din lokala morgontidning i genomsnittlig vardag?

	0 min	Ca 5 min	Ca 10 min	Ca 15 min	Ca 20 min	Ca 25 min	Ca 30 min	Ca 35 min	Ca 40 min	Ca 45 min	Ca 50 min	Ca 55 min	Ca 60 min	Över 60 min
631 Före kl. 08.00	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
632 Kl. 08.00—12.00	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
633 Kl. 12.00—17.00	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
634 Efter kl. 17.00	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	*	/		M

Var brukar Du som regel huvudsakligen läsa Din lokala morgontidning på vardagar?

- 635-37 1 I bostaden
2 På arbetsplatsen
3 På buss/tåg/T-bana eller liknande transportmedel
4 På annan plats — Vilken? .....

TEKNISK BESKRIVNINGUrval

Urvalet för Sverige Nu P-3006 har utgjorts av 2.850 individer i åldern 15-70 år. Populationen är individer i befolkningsregistret i åldern 15-70 år.

<u>Svarsfrekvens</u>	<u>Ovägt</u>	<u>Vägt</u>
A Bruttourval	2.850	2.850
B Antal ej målgruppsaktuella	264 ¹⁾	302 ¹⁾
C Nettourval	2.586	2.548
D Antal godkända inkomna formulär	1.951	2.127
E Resterande del av nettourvalet	635	-
F Svar i % av nettourvalet	75 %	84 %

Klassificering av ej målgruppsaktuella

Avflyttade ur riket	-	-
Vistas utomlands större delen av året/ till sjöss	1	1
Bortresta utomlands under undersök- ningsperioden	19	28
Avlidna	2	2
Sjuka, vårdas på sjukhem, vårdhem	5	8
Sjuka, vårdas i hemmet	50	73
Militärtjänst	4	7
Intagen på anstalt/fängelse	-	-
Ej svensktalande	2	2
Okända på uppgiven adress = skrivna å kommun	17	17
	<u>100</u>	<u>138</u>

1) Inklusivt 50 % av de personer som är "ej anträffbara" vilka erfarenhetsmässigt visat sig tillhöra gruppen "ej målgruppsaktuella", i detta fall 164 personer.

TEKNISK BESKRIVNINGBortfall

Lovat svara	101
Vägrare	239
Tidsbrist	78
Ingen kontakt trots minst 5 kontaktförsök	53
Ej anträffbara	<u>328</u>
	799

Kommentar till svarsfrekvensredovisningen

Fältarbetet avslutades den 13 december 1983. Antalet godkända inkomna formulär utgjorde då (D) ovägt 1.951 och vägt 2.127 personer.

Undersökningen har givit ej målgruppsaktuella (B) ovägt 264 och vägt 302 personer. Nettourvalet (C) får vi som differens mellan bruttourval (A) och ej målgruppsaktuella (B) och omfattar ovägt 2.586 och vägt 2.548 personer.

Svarsfrekvensen (F) i procent av nettourvalet är ovägt 75 % och efter skattning av förhållandena i bortfallsgruppen 84 %.

Metod för bortfallsskattning

Den tillämpade metoden för bortfallsskattning syftar till att reducera bias som kan uppstå i att svarsvilliga personer har andra vanor än svarsovilliga.

När cirka 60 % av svaren inkommit delas resterande urval i tre likvärdiga grupper. En av dessa grupper lottas att utgöra "bortfallsskattningsgrupp". Genom intensiv uppföljning av denna grupp försöker man få in så många svar som möjligt. Varje inkommet svar i bortfallsskattningsgruppen skattar svaren i de två andra grupperna genom vägning med 3.

BILAGA 3:1

Genomsnittlig viktighet på en skala mellan 1-7 och andelen mycket viktigt i procent för samtliga 37 innehållstyper, med hänsyn till tidningsinnehav, 1983.

	Prenumererar	Prenumererar ej	Läser ej	Tillgång på arbetsplats	Läsning på arbetsplats	Totalt
Sport	22 5.0	18 4.4	19 4.8	23 4.9	26 5.0	22 4.9
Familjenyheter	15 5.0	6 4.3	9 4.3	5 4.2	7 4.5	13 4.9
Insändare	12 5.2	10 4.8	7 4.6	14 4.8	11 5.0	11 5.1
Inrikesnyheter	40 6.1	38 6.0	24 5.7	40 6.1	34 6.0	37 6.1
Ekonomi/Handel	15 5.2	16 5.1	9 4.7	13 5.1	13 5.1	15 5.1
Riksdag/Regering	16 5.2	18 5.1	10 4.6	21 5.2	15 5.1	15 5.1
Fackliga frågor	8 4.5	8 4.4	7 4.4	11 4.6	9 4.5	8 4.5
Olyckor/Brott	12 5.3	11 5.1	10 5.3	9 5.0	12 5.2	11 5.3
Ledare/ Kommentarer	16 5.0	11 4.6	6 4.2	13 4.8	11 4.8	14 4.9
Utrikesnyheter	26 5.6	26 5.6	18 5.4	29 5.7	25 5.8	25 5.6
Kulturartiklar	10 4.6	9 4.1	3 3.9	8 4.2	7 4.3	9 4.5
Debattartiklar	11 4.8	11 4.5	3 4.0	14 4.7	11 4.7	10 4.7
Miljöfrågor	16 5.3	13 5.0	13 4.9	15 5.0	13 5.1	15 5.2
Lokal arbets- marknad	27 5.6	30 5.5	23 5.1	32 5.7	31 5.7	27 5.5
Organisationer lokalt	8 4.8	11 4.5	4 4.3	15 4.8	9 4.7	8 4.7

Statliga/ Kommunala annonser	12 4.9	9 4.5	8 4.4	8 4.5	9 4.7	11 4.8
Platsannonser	26 5.2	31 5.3	25 5.3	32 5.4	34 5.6	27 5.2
Fastighets- annonser	15 4.9	18 4.8	15 4.9	19 4.9	19 5.1	15 4.9
Allm varu- marknad	13 5.0	18 5.1	15 4.9	17 5.1	19 5.3	14 5.0

BILAGA 3:2

Andelen inom olika grupper av befolkningen som anser respektive innehållstyp mycket viktig (procent)

Alder	Kön		Sport	Familje	Insändare	Inrikes	Ekonomi o handel	Riksdag o regering	Fackliga frågor	Olyckor o brott	Ledare o kommentar	Utrikes	Kultur	Debatt	Miljöfrågor	Lokal arbetsmarknad	Organisationer o för	Känt folk	Kommunal politik	Lokala arbetsplatser	Skolfrågor	Nöjen	Serier	Novell/följetong	Musik/teater	Samlevnadsfrågor	Radio-TV	Heminredning	Matlagning	Mode	Konsumentfrågor	Korsord/tävling	Populärvetenskap	Lokala affärsannons	Veckolivs annonser	Statliga o kom ann	Platsannonser	Fastighetsannonser	Allmänhetens pryflor
	Män	Kvinnor																																					
15-19	28	3	7	19	5	4	3	21	4	21	6	4	9	20	3	5	5	14	18	40	32	7	15	5	5	5	5	15	8	6	10	11	7	4	31	16	28		
20-24	24	5	5	29	6	6	4	9	6	23	4	5	8	22	5	1	7	9	7	20	13	1	9	2	4	1	8	5	6	12	3	5	16	14	6	40	22	41	
25-29	21	9	14	31	8	8	7	8	8	26	8	7	9	22	6	4	12	15	14	18	9	2	9	5	30	5	7	9	13	7	5	19	14	7	31	18	43		
30-34	24	13	11	42	13	8	8	8	6	28	13	9	18	33	10	7	22	19	29	18	7	4	9	7	31	4	5	5	20	1	6	26	22	9	31	17	31		
35-39	22	12	10	47	16	13	7	9	14	26	14	15	14	26	7	3	19	14	28	14	8	1	7	7	38	7	9	4	21	2	7	29	30	16	31	20	39		
40-44	23	9	8	28	12	11	4	7	10	20	6	7	13	30	6	10	18	19	21	12	6	0	6	5	36	5	10	5	18	4	5	32	28	12	25	15	13		
45-49	20	14	7	43	14	16	13	6	16	21	12	10	18	30	12	9	19	17	16	7	6	1	7	5	34	9	13	6	19	7	5	23	25	12	28	14	9		
50-54	19	18	15	42	17	16	6	14	23	23	8	11	17	28	9	9	23	17	17	12	4	2	9	4	36	10	15	9	23	11	7	27	30	13	23	14	8		
55-59	19	17	13	45	19	19	12	11	23	25	11	13	13	29	6	5	25	14	16	8	6	0	6	4	43	13	13	8	25	12	8	27	32	15	20	9	11		
60-64	19	22	14	49	16	24	17	18	25	31	11	19	25	36	11	13	19	12	15	8	2	3	5	7	45	13	21	8	33	16	6	31	33	15	15	11	12		
65-	16	28	22	41	14	26	9	12	31	28	13	15	21	22	11	16	25	7	14	4	2	2	7	3	42	10	18	9	26	17	7	34	34	16	11	7	9		

